

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΓ'. - φυλ. 2 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 10 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΗ 1915 * ΑΡΙΘΜΟΣ 547

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

G. BRANDES. Γιά τόν Ίψεν καί τή ζωή του (Μετάφρ. Α. Κουκούλα).
ΓΟΥΣΤΑΒΟΥ ΓΚΕΙ-ΡΓΕΣΤΑΜ. Τό βιβλίον τοῦ μικροῦ ἀδερφοῦ (Συνέχεια).
ΓΚΑΙΤΕ. Φάουστ (Μετάφρ. Κ. Χατζοπούλου).
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Φιλήματα.
ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ. Τό κίνημα.
ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ. Οἱ Ἑλληνικῆς βλέψεις.
Ο.ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

“ΦΑΟΥΣΤ,”

Περίπατος

Ὁ Φάουστ πηγαίνεσθαι συλλογισμένος. Τόν πλησιάζει ὁ Μεδιόστοφελης.

ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ :

Μά τή γελασμένη ἀγάπη! Μά τήν κόλαση! Ποθοῦσα τρομερότερο ἄλλο καίτι νῆξερα νά βλαστημοῦσα!

ΦΑΟΥΣΤ :

Τί ἔχεις ; τί εἰς ἔτσι μυγισμένος ;
Τέτοια μοῦτρα ποτέ δέν εἶδα μπρός μου !

ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ :

Θάμουν ἴσια στό διάολο πηγαίμενος,
ἀν δέν εἶμουν ὁ διάβολος ἀτός μου !

ΦΑΟΥΣΤ :

Καυιά βίδα μή σοῦστρηψ ; Ταιριάζει
σά μανιωμένος ἔτσι νά φρενιάζει !

ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ :

Στοχάσου, τά στολίδια, ποῦχεις δώσει
τῆς Γκρέτας, τάχει ἕνας παλάς σουφρώσει !

Τή μάννα της, μόλις τὰ βλέπει στίτι,
μιά κρυφή ἀνατριχίλα τήν τσιζίζει :

Ἐχει ἡ γυναίκα γυμνασμένη μύτη
καί τὰ μόμπιλα δομίζεται ἕνα ἕνα,
νά δη : εἶν' ἀνόσια τάχατ' ἡ ἀγιασμένα.

Καί στά στολίδια δέν ἀργεῖ νά νιώσῃ
πὺς δέν παράχουν ἀγιοσύνη τόση.

Παιδί μου, ἄδικο βίος», φωνάζει,
«φτερίζει τὸ αἷμα, τήν ψυχή ταραίζει.

Στή μητέρα ἄς τὰ λάμε τοῦ θεοῦ,
μᾶς ἐφραίνει μὲ μάννα τοῦρανοῦ».

Ἡ Μαργαρίτα στράβωσε τὸ στόμα
ἔ, λέει, καί ξύδι χάρισμα, κι ἀκόμα
δέν εἶν' ἄθεος αὐτός, πραγματικά.

ποῦν τᾶφερε δῶ τόσο εὐγενικά.

Ἡ μάννα ὡστόσο ἕναν παπὰ φωνιάζει
καί κείνος, τὸ χαμπέρι σὰ γρικᾶ.

τά στολίδια μ' ἀπόλαψη κοιτάζει
καί λέει : «Ἔτσι εἶναι γνωστικά !

Ὅποιος νικά τὸ κέρδος θάχη.

Ἡ Ἐκκλησία ἔχει καλὸ στομάχι,
ἔχαψε ἀκέρια τὴ μιὰ κι ἄλλη χώρα
καί δὲ βαρυστομάχιασέ ὡς τὴν ὥρα.

Βλογημένες μου, μόνο ἡ Ἐκκλησία
ἄδικο βίος χονεύει μ' εὐκολία».

ΦΑΟΥΣΤ :

Αὐτὸ εἶναι νόμος γενικός.

τὸ κάνει κάθε βασιλιάς κι ὀφριός.

ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ :

Κι ἀπὲ γράπωσε βέρες, σκουλαρίκια
κι ἀλυσίδες, σὰ νάτανε χαλίδια.

πὺς πολὺν δὲ φημίστησε, ἴδια
σὰ νάτανε καλὰ μὲ καρδιὰ
τοὺς ἔταξε, ὁ οὐρανὸς θά τις πληρώσει
καί κείνες μέιναν μ' ἀρετὴ ἄλλη τόση.

ΦΑΟΥΣΤ :

Κ' ἡ Γκρέτα :

ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ :

Ἀνήσυχη εἶναι τόρα
καί τί νά κίνη μήτε ξέρει,
τά στολίδια στοιχίζεται δληνώρι
καί περισσότερο αὐτόν, ποῦν τᾶχει φέρει.

ΦΑΟΥΣΤ :

Αυτοῦμαι, ποῦν πικραίνεται ἡ καλή,
βρὲς της ἀμέσως νέα στολίδια !
Τὰ πρῶτα δέν ἀξίζαν καί πολὺ.

ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ :

Ὅλα γιὰ τὸν ἀφέντη εἶναι παιγνίδια !

ΦΑΟΥΣΤ :

Κ' ἔλα, ὅ,τι σοῦ εἶπα, βάλ' το μπρός,
σύρε καί στή γειτόνιασά της κόλλα !
Μὴν εἶσαι διάολος βερουλός
καί βρὲς μου νέα χρουσαφικά ἴσια κούλα !

ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ :

Μεταχαρᾶς—ὁ ἀφέντης σάν προστάχη !
(Ὁ Φάουστ φεύγει)

Ἐνας τρελλός, ποῦν ἀγάπη τὸν χτυτήση,
ἥλιο, φεγγάρι κι ἄστρα σοῦ τινάζει
ἀνάερα, τήν καλή του νά γλυντήση.
(Φεύγει).

Μεταφραστικὴ δοκιμὴ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΒΛΕΨΕΙΣ

Δὲν εἶχαμε μεγάλη βιάση καὶ διάθεση νὰ καταστρώσουμε «βλέψεις». Ἱερεμιάδες πειότερο θὰ μᾶς υπαγόρευε ἢ κατάστασι, ἐσωτερικὴ κ' ἐξωτερικὴ. Ὅταν κανεὶς βλέπῃ μέσα τὴν ἀνθρωποσφαγὴν, ποῦ μανίζει καὶ κυριαρχεῖ σ' ὅλο τὸν κόσμον, καὶ τὸ φτωχὸ μᾶς κράτος μὲ τὸν κακόμοιρον λαὸν του ἀναγκασμένον ἀνήσυχον νὰ παρακολουθῇ τὸ μάνισμα, ἔταν στὸν ἴδιον καιρὸ τὸ μισὸ ἔθνος ζῆ μὲ τὴν ψυχὴν στὸ στόμα μέσα στὴ σφαῖρα ἐξουσίας τῶν δολοφόνων καὶ κλεφτῶν Ναζήμ, Ραχμή, Ἐμβέρ καὶ Ταλαάτ καὶ συντροφία καὶ εἶναι προβληματικὴ ἀκόμη καὶ ἡ τέτις του ζωῆ, γιὰ τὴν οἱ σοδιές του ἀρπάχτηκαν καὶ τὰ μαγαζιά του γυμνώθηκαν καὶ ἡ ἐργασία ἢ ἀπαγορεύεται ἢ δὲν ὑπάρχει, καὶ στὴ Σμύρνη τώρα—τὴ Σμύρνη ἀναφέρνω, γιὰ τὴν σκεδὸν μόνο ἀπὸ κεῖ μπορεῖ κανεὶς νὰ μάθῃ κάτι ἐδαίον—ἐκατοντάδες Ἑλληνίδες ἀπὸ καλὰς οἰκογένειας ἐγαίνουσι στοὺς δρόμους σκεπασμένες καὶ σταματοῦνε τὸ διαβάτη μὲ τὴν σπαραχτικὴν φωνὴν «Πεινοῦμε!» «Ἡμι, γιὰ τὸ Θεὸ!» ἔταν ἐκεῖνοι ποῦφυγαν κ' ἦρθαν ἐδῶ δὲν ξέρουμε νὰ ποῦμε ἂν βρίσκονται καλύτερα, ἀφοῦ κεδῶ πεθαίνουσι ἀπ' τὴν πείναν καὶ τὴν κακομοιρίαν καὶ ὑπάρχουσι μεταξὺ τους ἀνθρώποι ποῦ κάνουνε τὴν τραγικὴν—πῶς νὰ τὴν ποῦμε;—δῆλωσι, ἔτι θεωροῦν κυβέρνησίν τοὺς σεβαστὴν τὴν κυβέρνησιν τοῦ Ταλαάτ, ἔταν γι' αὐτὴ τὴν θέσιν τοῦ μισοῦ ἔθνους δὲν ἐξαλαφρώνεται κανεὶς τοῦλάχιστον μὲ τὴν σκέψιν ἔτι ἡ κεντρικὴ κυβέρνησίν μᾶς τον τελευταῖον χρόνον ἀκολούθησε τὸν καλύτερον δρόμον καὶ δὲν τὴν βραβαίνει καμμιά εὐθύνῃ γιὰ τίς καταστροφές, ἔταν κ' ἐδῶ ὁ πολὺς λαὸς ὑποφέρων καὶ τὸ φοβερὸν καὶ μὲν ἀσπρίζῃ ὅσο πάει κ' ἀνοσταίνῃ, ἄρα ἐξευγενίζεται, μὰ καὶ διφρηλατῇ εἰς τοὺς αἰθέρας» τοῦ Μιστριώτη καὶ τὰ ἔλλειμματα τοῦ προπολογισμοῦ πυργώνονται μαζὶ μὲ τίς στρατιωτικὰς ἀνάγκας, ἔταν καμμὶ ἀπ' τίς πραγματικὰς ἀνάγκας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν ἀξιώνεται τὴν Κυβερνητικὴν προσοχὴν καὶ δὲ δρίσκῃ χρήματα διαθέσιμα, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλῃ βρίσκονται πάντα στὸ δημόσιον ταμεῖον χρήματα γιὰ πέταμα, γιὰ πολυτέλειες ἐγκληματικὰς στὴς περιστάσεις ποῦ περνοῦμε, ἔταν καὶ ἔταν τί νὰ πρωτοπῆς καὶ τινάφῃς; πρέπει νὰναι κανεὶς προμηθευτὴς τοῦ στρατοῦ ἢ ἀλευροδομήχανος (χαρὰ στὴν βιομηχανία μὲ τὸνομα!) ἢ ἐφοπλιστὴς (τώρα ποῦ ὅλο κ' ἀνεδαίτουσι οἱ ναῦλοι) ἢ Γιάνναρος μὲ μεγάλην πρωϊνὴν κ' ἐσπερινὴν κυκλοφορίαν κ' «εὐρεία περιφέρεια» ἢ νάχῃ αἰσιοδοξία πρωθυπουργικὴ καὶ σύγχρονα νεανικὴ σπονδυλικὴ στήλη, γιὰ νάχῃ το κουράγιον νὰ μιλάῃ γιὰ «βλέψεις» καὶ γιὰ ὄνειρα πανεθνικὰ. Μὰ ὅταν τὸ φέρων ἢ ἀνάγκη, τί νὰ κάνουμε;

Κι ἐρίστε ἢ ἀνάγκη ἢ πειρὸ σωστὰ τὸ κέντημα, ποῦ σὲ κάνει νὰ πηδῆξῃς ὡς ἐκεῖ πάνω:

Στὴν χερσίν «Ἐστία» δημοσιεύθηκε τὸ πόρισμα μᾶς συνμιλίας ποῦγενε στὴ Θεσσαλονικὴ μὲ Ρουσσ

διπλωμάτη. Κατὰ τὸ δημοσίημα τοῦτο οἱ «βλέψεις» τῆς Ρουσσίας τώρα εἶναι οἱ ἀκόλουθες:

Δὲ θέλει νὰ παραμεγαλώσῃ ἢ Σερβία, γιὰ νὰ μὴ χειραφετηθῇ ἀπ' τὴν ἐπιρροήν της. Δέχεται γι' αὐτὸ τὸ λόγο νὰ τῆς δοθῇ μονάχα ἢ Βοσνία κ' ἢ Ἐρζεγοβίνα μ' ἓνα κομμάτι παραλίας. Θέλει ἔτι γι' ἀντίβαρον νὰ μεγαλώσῃ καὶ ἢ Βουργαρία καὶ γι' αὐτὸ θὰ ζητήσῃ ἀπ' τὴ Σερβία νὰ παραχωρήσῃ στὴ γειτόνισάν της τὴν ἀριστερὰ τοῦ Ἀξιοῦ χώρα. Τὴν Ἑλλάδα δὲν ἐπιθυμεῖ μὲ κανένα τρόπο, λέει, νὰ τὴν ἀδυνατίσῃ, ἀλλὰ ἴθι πρότεινε γιὰ χάριν τῆς Βουργαρίας νὰ γίνῃ ἀνταλλαγὴ τῆς ἀνατ. Μακεδονίας μὲ τὸ Μοναστήρι καὶ μέρος τῆς Ἀρβαντιῆς.

Τὴν τέλεια διάλυση τῆς Αὐστρουγγαρίας δὲν τὴ θέλει.

Στὴν Ἰταλία, γιὰ ἀντάλλαγμα μετοχῆς στὸν πόλεμον, δίνει ἐλευθερίαν νὰ ἐνεργήσῃ ὅπως θέλῃ στὴν Ἀρβαντιῆ καὶ τῆς παραχωρεῖ τὰ Δωδεκάνησα καὶ τὰ νότια τῆς Μικρῆς Ἀσίας.

Ἡ ἴδια (ἢ Ρουσσία δηλ.) θὰ πάρῃ τὴν Τούρκικην Θρακίαν καὶ θὰ παραχωρήσῃ ἀπ' αὐτὴν στὴ Βουργαρία τὴ γραμμὴ Αἶνος—Μήδειας, ἐξὸν τὴν Ἀδριανόπολιν.

Ἐπίσης ἔχει «βλέψεις» στὰ ἔξῃ μιλαιτικὰ τῆς Ἀρμενίας.

Ἐπίσης, γι' ἀντάλλαγμα τῆς ἐπιρροῆς ποῦ ἔχει τώρα στὴν Περσία καὶ ποῦ τὴν παραχωρεῖ στὴν Ἀγγλίαν, θὰ κρατήσῃ δάκρυον τὴ Μικρὴ Ἀσίαν ὡς τὴν Ἀλεξανδρέτταν, ἐξὸν ἔσο μέρος δοθῇ στὴν Ἰταλίαν. Ἀπ' τὴν Ἀλεξανδρέτταν καὶ κάτω ἔχει δικαίωμα τὴν Ἰαλλίαν.

Αὐτὰς κοντολογίης εἶναι οἱ Ρουσσικαὶ «βλέψεις». Τίς ὀνομάσαμε κέντημα. Κ' ἴσως νὰ εἶναι καὶ κυριολεκτικὰ κέντημα, δηλ. ἡ τέτις ἀναγκάσῃ τοὺς νάχῃ σκοπὸν νὰ μᾶς παρασύρῃ σὲ διαπραγματεύσεις γιὰ νὰ μπερδευτοῦμε στὸν πόλεμον, ἀφοῦ σ' ἓνα σημεῖον μᾶς κατακεύονε, σ' ἄλλο ζητοῦνε νὰ μᾶς συμφοισάσῃ μὲ τὴ Βουργαρία καὶ σ' ἄλλο μᾶς τρομάζουσι εἰδοποιώντας μᾶς ὅτι ἢ Θράκην μὲ τὴν Πόλιν κ' ἢ Μικρὴν Ἀσίαν θὰ γείνουσι Ρουσσικὰ καὶ τὰ Δωδεκάνησα Ἰταλικὰ, κ' ἐμεῖς θὰ μείνουμε μόνο μὲ οἰκονομικὰ ἀφελήματα. Ὅπως κ' ἂν εἶναι ἔτι, ξέρουμε ὅτι ἀλλήθεις αὐτὰ ἂν ἀπὸ αἰῶνες τὰ ὄνειρα τῆς Ρουσσικῆς διπλωματίας. Κεῖνον ποῦ μᾶς ἀνισχυεῖ εἶναι, κατὰ πόσον ἔγιναν δεχτὰ αὐτὰ τὰ ὄνειρα ἀπὸ τοὺς συμμάχους τῶν Ρουσσῶν. Δύσκολον νὰ τὸ πιστέψουσι ὅτι τὸ δέχονται Ἰάλλοι κ' Ἐγγλέζοι νὰ πάρῃ ἢ Ρουσσία ὅλ' αὐτὰ ποῦ εἶπαμε. Γράφτηκε κάπου τίς προάλλες πῶς τοὺς φασέρισε ἢ Ρουσσία ὅτι, ἂ δὲ συμφωνήσουσι, θὰ κλείσῃ μονόπαντα εἰρήνη μὲ τὴν Γερμανίαν. Μὰ τάχα δὲν μποροῦν ποῦ βάλῃμα ἐκεῖνοι νὰντιπροβερῖσουσι ὅτι θὰ φιλιωθοῦνε μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ θὰ γυρίσουσι ἐναντίαν της; Δὲν τὸ φοβᾶται τοῦτο ἢ Ρουσσία, ποῦ ἔσο κ' ἂν τὴν συμπαλοῦμε ἔταν μᾶς ἀδικῇ σὲ τέτοιον βαθμὸν, μᾶς κάνει νὰ εὐχόμεσθε αὐτὴν τὴν συμφιλίωσιν Ἀγγλίας, Γερμανίας καὶ Ἰαλλίας γιὰ προφύλαξιν ἀπὸ τὸ Σλαδικὸν δόστροπότηρα, ποῦ

έννοει ὅτι βρῆ μὲρὸς του νὰ τὸ κάνη ἴσιωμα γιὰ τ' ὀ-
μαλό του κώλιμα :

Ὅτι καὶ ἂν συμβαίη, ἕνας Ρωμῶς, ἔπιο χαροθεὸς
κι ἂν προσκυνῆ, Βενιζέλο ἢ δὲν ξέρω ποιόν, κ' εἶτε
ἔθνικιστὴς εἶναι, εἶτε σοσιαλιστὴς, εἶτε φιλελεύθερος,
εἶτε παπαδολάτρης, εἶτε στὸν Ὀλυμπο καὶ στὴν Ἀ-
κρόπολη βόσκει ἢ φαντασία του, εἶτε στὸ Βόσπορο καὶ
στὸν Κεράτιο, ἔπως τώρα τελευταία ἢ φαντασία τῆς
Αὔλης, ποὺ κόλλησε Βυζαντινισμό, δὲν μπορεί νὰ μὴν
τίναχτῆ καρδιοδαγκαμένος στὴν ἰδέα ὅτι Θράκη, Πόλη
καὶ Ἀνατολή μπορεί νὰ γίνουν Ρούσσικα καὶ ξεχνών-
τας ὅλες μας τίς μιζέριες νὰ μὴν ἀντρευστῆ καὶ λίγο
καὶ νὰ μὴν ἀρμενίσῃ σὲ θάλασσα πανελληνική. Φίλοι
οἱ Ρούσσοι κ' εδεργέτες, μὰ ὄχι νὰ γίνουμε καὶ μεζές
γιὰ τὸ ἀχόρταγο στομάχι τῆς φιληνάδας μας! Γιατὶ
αὐτοί, κ' ὄχι ἡμεῖς, ἔπως εἶναι τὸ δίκιο: Γ' αὐτό, μὴ
λογαριάζοντας διόλου τὴ δύναμη ἢ τὴν ἀδυναμία μας,
ἐρχόμαστε νὰ ὀρθώσουμε ἀντίκρου στὶς Ρούσσικες «βλέ-
ψεις» τίς «βλέψεις» τίς Ἑλληνικές.

Καὶ γιὰ νὰρχίσουμε ἀπὸ τὰ βορεινὰ, ἡμεῖς καὶ πά-
νου θέλουμε μιὰ Πολωνία λεύτερη καὶ στὴν Ἀουστρία
θέμε κάθε ἔθνος νὰποχτήσῃ αὐτοδιοίκηση καὶ βρίσκου-
με δίκιο Οὐγγρία καὶ Νοτιοσλαβία (Σέρβοι κλπ.) νὰ-
ποχτήσουν ἐξοδο στὴν Ἀδριατική, ἐρίζοντας ὁμῶς μιὰ
γιὰ πάντα σύνορα ἀπαραβίαστα, ὡς τὸν καιρὸ ποὺ θὰ
πέσουν ὅλα τῶν κρατῶν τὰ σύνορα, ἐπίσης καὶ οἱ Γερ-
μανοὶ ἐμπορικὴ μόνο ἐξοδο στὸ Τριέστι.

Στὰ σύνορά μας, ἂν θὰ γίνῃ Ἀλβανία, δεχόμεστε
νὰ περιοριστοῦμε σ' ὅσα κατέχομε, ἀλλοιῶς, θέμε νὰ
γίνῃ σύνορό μας ὁ Γενόσσος. Τὸ Μονακτῆρ: καὶ ἡ Γευ-
γελή, ἂν γίνῃ δυνατὸ νὰ μὰς δώσουν, θὰ μὰς εἶναι πο-
λὺ καλόδεχτα, ἀλλὰ ἢ Δράμα κ' ἢ Κιβάλλια δὲν μπο-
ροῦν νὰλλάξουν νοικακώρη.

Ἡ Θράκη καὶ Βουργαρία καὶ Τούρκικη μαζί μὲ
τὴν Πόλη θέμε νὰ γίνῃ Ἑλληνική καὶ τίποτις ἄλλο.
Τὰ Στενὰ ἄς εἶναι λεύτερα γιὰ ὅλο τὸν κόσμο.
Ἀπ' τὴ Μικρὴ Ἀσία θέμε νὰ εἰσθεοῦν μὲ τὸ Ἑλ-
ληνικὸ κράτος τουλάχιστο τὸ μέρος ὅσο μένει δυτικά,
ἂν τρανήχτῆ κάθετη γραμμὴ ἀπ' τὴν Ἡράκλεια ὡς
κάτου στὸ Καστελλόριζο μὲ τίς ἀπαραίτητες ἐποχές
κ' ἐξοχές γιὰ τὴν κατάλληλη, μὲ σπονδυλικὴ στήλη,
συνοριακὴ γραμμὴ.

Πὸ πέρα, γύρω στὴν Τραπεζούντα καὶ σ' ἀρκετὴ
ἐκτασὴ τῆς Μικροβλασσίντικης παραλίας θέμε νὰ γί-
νῃ μιὰ κῆνομη Ἑλληνικὴ πολιτεία, ἄς εἶναι κάτου
ἀπὸ τὴ Ρούσσικη προστασία.

Ἐπίσης θέμε μὴν ἐλεύθερη Ἀρμενία κ' ἕνα κῆνο-
μο Κορδιστῶν καὶ μιὰν κῆνομη Συρία κ: Ἀρα-
βία. Αὐτά, ἔπως καὶ ἡ Περσία, ἄς μοιραστοῦν τὴ
Ρούσσικη καὶ τὴν Ἑγγλέζικη ἐπιτροπή. Ἡ Παλαιστί-
νη ἄς γίνῃ διεθνὴ πολιτεία.

Τὸ ὀπόλοιπο τῆς Μικρῆς Ἀσίας θέμε νὰ γίνῃ Σουλ-
τανάτο κάτου ἀπ' τὴ Γαλλία, ποὺ μπορεί τότες νὰφί-
σῃ τὴ Συρία γιὰ τοὺς ἄλλους κ' ἴσως νὰ δώσῃ καὶ τὴν

Τύνιδα στοὺς Ἴταλοὺς. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ Σουλτανάτο
αὐτόνομες μ' ἐγγύηση Ἑλληνικὴς κοινότητες.

Οἱ Ἴταλοι θὰ μὰς ἀδειάσουν τὰ Δωδεκάνητα καὶ ἡ
Ἀγγλία θὰ μὰς ἀρήτῃ τὴν Κύπρο.

Αὐτὲς εἶναι οἱ βλέψεις μας. Ἄν εἶν ἄληθεια ὅτι οἱ
τρεις Δυνάμεις πολεμοῦν γιὰ τὴν ἀπολύτρωσι ἀπ' τὴ
στρατοκρατία καὶ γιὰ τὴν ἐλευθερία τῶν λαῶν, δὲν
μπορεῖ καὶ αὐτὲς νὰ μὴ τίς βροῦνε σωστῆς, εὐλογες, δι-
κιες. Κανένας λόγος δὲ συντρέχει νὰ πάρουμε τὰ μέρη
μας οἱ Ρούσσοι, κ' ὄχι ἡμεῖς. Ἄν πολεμοῦν καὶ θυσιά-
ζουν καὶ θένε ἀντάλλαγμα γιὰ τίς θυσίες τους, δεχοῦ-
μαστε καὶ μὲ τὸ μέτρο αὐτὸ νὰ πάρῃ ὁ καθένας ὅ,τι
τοῦ ἀνήκει. Τίς πολλὰς θυσίες τίς ἔκανε ἡ Ρουσία γιὰ
τὴ Βουργαρία. Ἄς τὴν ἐπροσρητῆσῃ, ἀφοῦ τῆς δεί-
χτηκε καὶ τόσο ἀχάριστῃ. Ἐπειτα θάχῃ στὴ βορεινὴ
Περσία, γύρω στὸν Καύκασο καὶ σ' ὅλη τὴ Μικρὴ θά-
λασσα, στὴν Ἀρμενία καὶ στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς
Μεσοποταμίας ἀποκλειστικὴ ἐπιτροπή καὶ πολὺ μεγάλα
οικονομικὰ ὀφελήματα. Καὶ τὰ Στενὰ λεύτερα. Τὶ ἄλ-
λο θέλει ἀπὸ δῶθε; Ἄς μετρηθοῦν καὶ οἱ Ἑλληνικὲς
θυσίες, τὰ αἵματα καὶ τὸ μαρτύριο ἀλάκρου ἔθνους
σὲ διάστημα πέντε αἰῶνων κ' ἄς μπόσῃ στὴ ζυγαριὰ
καὶ τὰ δικαιώματα 9—10 ἑκατομμυρίων Ἑλλήνων,
ποὺ ἔχουν τώρα ἕνα κράτος ἴσο στὴν ἐκτασὴ μὲ ὅσο
ἔχουν τὰ 3 1)2—4 ἑκατομμύρια Βουργάρων. Κι ἄς γί-
νῃ δικαιοσύνη!

5. 1. 1915

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ

Οἱ κῆνοθι ἐπιτογεωαμμένοι, μὴ ἐπιδοκιμά-
ζοντες τὴν ἐπιχειρήσῃ δημοσίευσαν ὀρισμέ-
νων προσωπικῆς φύσεως καταχωρίσεων ἐν τῇ
«Νέῃ Ἑλλάδι» καὶ μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ με-
τάσχωμε τῆς ἐκ τούτου ἠθικῆς καὶ ποινικῆς
εὐθύνης, ἀπεχωρήσαμεν ἀπὸ σήμερον ἐκ τῆς
Συντάξεως τῆς «Νέας Ἑλλάδος».

Ἀθῆναι, 4 Ἰανουαρίου 1914.

Γ. Α. Βενιζῆς, Λιευθνήτης τῆς Συντάξεως
τῆς «Νέας Ἑλλάδος». Ἀριστοῦ Καμπάνης,
Νικόλαος Κρανιωτάκης, Γ. Δαῖκος, Σ. Μαρ-
νιας, Σ. Ἀλεξανδρόπουλος, Γ. Μύταλης, Χ.
Νικολόπουλος.

Ἔτσι τὸ χαρακτηρισίσαμε ἡμεῖς. Κίνημα. Καὶ
μ' ὅλη τὴν καρδιά τὸ γεροκοπήσαμε. Ὅχιτὸ
ἐργάτες, ὅσοι ἀποτελοῦσαν τὴ σύνταξιν μι-
ανῆς ἐφημερίδας, ἀπεργήσανε γιὰ λόγους καθι-
ορὰ ἠθικῶς. Δεῖξανε δηλ. πὺς δὲν εἶναι λινο-
τυπικὲς μηχανὲς κ' αὐτοί, ὄργανα ἄψυχα ποὺ
νὰ ὕπακοῦνε δουλικὰ στὴν κινήσῃα δύναμη,
μὰ πὺς εἶναι ἄθροιοι μὲ ψυχὴ, μὲ ἐγὼ, μὲ
γνώμη. Κάτι κ' αὐτὸ, καὶ πολὺ σημαντικὸ μά-
λιστα, γιὰ τὸν Ἀθηναϊκὸ τύπο, ποὺ ἴσαμε
τώρα, τὸ μολογοῦμε, δὲν τοῖγαμε καὶ τόση ὑ-
πόληψη, ἀφοῦ τὸν βλέπαμε νὰποτελεῖται ἀπὸ
σκλάβους ποὺ δουλεύανε ἀγόγγυστα κάτου

ἀπὸ τὸ βούρδουλα τοῦ ἐνὸς καὶ τᾶλλου Γιάν-
ναρου καὶ Πάπ.

Νά, ὅμως τώρα ποὺ ὁ Ἀθηναϊκὸς τύπος,
μὲ τὸ ὠραῖο καὶ μὲ τάντριγκιο κίνημα, σηκώ-
νει περήφανα τὸ κεφάλι του, ξεσκλαβώνεται,
τελοςπάντων ἀθροπίζεται. Ἡ ἐφημερίδα εἶ-
ναι δική σου, κύριε, καὶ νὰν τὴ χαίρῃσαι. Ἐ-
χεις καὶ τὴ γνώμη σου γιὰ τὸ δεινὰ πρόσωπο
ἢ γιὰ τὸ τάδε περιστατικό, ἔχε την, ὄχι ὅ-
μως ὡς ἐφημερίδα, μὰ ὡς ἄτομο, ὑπεύθυνα,
γιατὶ ἐφημερίδα δὲν εἶσαι ἐσὺ μοναχά, εἴμα-
στε ὅλοι μας. Καὶ γιὰ νὰ παρουσιάζεται ἡ
ἐφημερίδα μὲ μιὰ γνώμη, πρέπει ἡ γνώμη αὐ-
τὴ νὰ εἶναι γνώμη ὁλωνῶνε μας, καὶ ὄχι μο-
ναχὰ δική σου γνώμη, γιατί ἔμεῖς εἶναι γνω-
στὸ πὼς γράφουμε τὴν ἐφημερίδα καὶ ἔτσι ἡ
εὐθύνη πέφτει καὶ ἀπάνου μας.

Ἔτσι σκεφτήκανε καὶ ἔτσι μιλήσανε οἱ ἐρ-
γάτες—δημοσιογράφοι. Κι ὅταν ἀπὸ μιὰ τά-
ξη ἐργατικὴ βγαίνουν ὄχτῶ διαλεχτοὶ τῆς ἀν-
τιπρόσωποι καὶ μιλάνε ἔτσι, ξάστερα καὶ πα-
ληκαρίσια, ὑψιάζοντος ἀκόμα καὶ τὸ ψωμί
τους γιὰ τὴν ἀτομικὴ τους ἀξιοπρέπεια, ἡ τά-
ξη αὐτὴ ἢ ἐργατικὴ πρέπει νὰ καμαρώνει πὼς
ἔσπασε τὶς ἀλυσίδες τῆς σκλαβιάς, πὼς τρα-
βῆξε μπροστά, πολὺ μπροστά, ἀκόμα καὶ πὼς
καθιέρωσε μιὰν καινούρια ἠθικὴ, ὄχι συμ-
βατικὴ, μὰ γερὴ ἠθικὴ, στηριγμένη πάνου στὸ
γενικὸ Δίκαιο καὶ στὴν ἀτομικὴ Ἀξιοπρέπεια.

Ἔτσι γενικὰ τὸ βλέπουμε καὶ ἔτσι γενικὰ τὸ
κρίνουμε ἔμεῖς τὸ Κίνημα. Ἔτσι, σὰ φιλε-
λεύτεροι καὶ ριζοσπάστες ποὺ εἶναι, θὰν τὸ
κρίνανε καὶ οἱ ἰδιοχτῆτες τῆς «Ν. Ἑλλά-
δας». Δὲν μπαίνουμε στὰ αἷτια καὶ δὲ γνω-
ρίζουμε, μὰ οὔτε καὶ μᾶς ἐνδιαφέρουν, τὰ κα-
θέκαστα. Μπορεῖ τὸ κακὸ αὐτὸ νᾶξίξει νὰ ξε-
σπάσει σ' ἄλλη ἐφημερίδα, καὶ ὄχι στὴ «Νέα
Ἑλλάδα», ποὺ ἐπιτέλους εἶναι, σχετικὰ, μιὰ
ἀπὸ τὶς πιὸ ἠθικὲς ἐφημερίδες καὶ ἔκαμε καὶ
κάπιο καλὸ στὸν τόπο ἀφοῦ εἶχε τὸ κουράγιο
νὰ ξεσκεπάσει ἀρκετοὺς τενεκέδες καὶ νὰ πο-
δοπατήσῃ μερικὲς Ἀξίες ἀμφισβητούμενες.
Ἀκόμα καὶ στὸ Ζήτημά μας ἡ «Νέα Ἑλλάς»
δείχτηκε πάντα καλοπροαίρετη καὶ ἀρκετὲς φο-
ρὲς ἔγραψε λόγια ἐπαινετικὰ γιὰ τὸ «Νουμά».
Μὰ τὸ εἶπαμε. Το Ζήτημα τὸ παίρνουμε γε-
νικὰ καὶ ἀπρόσωπα. Καὶ μ' ὅση λύπη βλέπου-
με τὸ πάθημά της, μὲ τόση χαρὰ σφίγ-
γουμε τὸ χέρι τῶν ἀξίων παληκαριῶν, ποὺ μὲ
τ' ὠραῖο τους Κίνημα δὲ σηκώσανε μοναχὰ τὸ
δικό τους τὸ κεφάλι περήφανα, μὰ σηκώσανε
καὶ ἄλάκερο τὸν Ἀθηναϊκὸν τύπο καὶ τονὲ φέ-
ρανε σ' ἓνα καινούριο ἐπίπεδο, πιὸ καθάριο
καὶ πιὸ ἠθικὸ ἀπὸ κείνο ποὺ βρισκότανε ἴσα-
με σήμερα.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΦΙΛΗΜΑΤΑ

1.

Στὴν Ἀθήνα γεννήθηκα
Μιὰ νυχτιὰ ποὺ τὸ χιόνι
εἶχε στρωμένο κάτασπρο
τῆς σιγαλᾶς σεντόνι.

Κι εἶπε ἡ Μοῖρα καὶ πρόσταξε :
«Τὸ μεγάλο καμίνι
θὰ κοχλάζει στὰ σπλάχνα σου—
Καὶ ποτὲς νὰ μὴ σβύνει!»

2.

Ἦ, τοῦ ἀγέρα τὸ φύσημα,
Τοῦ χειμῶνα τὰ χᾶδια
Στοὺς δρόμους τοὺς ἀπόμακρους
Τῆς Ἀθήνας, τὰ βράδια!

Ἦ, τὰ φῶτα ποὺ βούρκωσαν
Σὰ ματάκια ποὺ κλαῖνε!
Ἦ, οἱ καρδιὲς ποὺ μαραίνονται,
Μὰ δὲν ξέρουν τί θένε...

3.

Σὰ διάβασε ὁ πατέρας μου
Τὴν πρώτη τὴ στροφὴ μου
Στὴ μορφὴ του γὼ διάβαζα :
«Θὰ χαθεῖ τὸ πζιδί μου.»

Κι ἀλήθεια πὼς ἐχάθηκα
Στὰ κύματα τοῦ κόσμου,
Μ' ἄλλος κόσμος ἀνοίγηκεν
Ἵμορφότερος μπρὸς μου.

4.

Τοῦ πατέρι μου ἡ θύμηση,
Τὸ γέλιο τῶν παιδιῶ μου,
Τῆς ψυχῆς τὰ δεσμάτα
Στὸ πέρασμα τοῦ δρόμου,

Τῆς αὐγῆς τὰ τριαντάφυλλα,
Τοῦ χωρισμοῦ ἡ μαυρίλα :
Ἡ ζωὴ ποὺ ὄλο κι' ἔρχεται
Κι' ὄλο παίει —Σὰν τὰ φύλλα...

5.

Στὴς μάχης μέσ' στὸ τρίξιμο,
Στὴ βουὴ καὶ τὸ βρόντο,
Στὴς ζωῆς τὸ τρικύμισμα
Μὲς στοῦ χαμοῦ τὸν πόντο,

Στὸν οὐρανὸ ἕνα πίπισμα
Μὲ τρόμου βιάση ἀνέβη,—
Λὲς γοργὸ στεροφίλημα
Μιάς ψυχῆς ποῦ μισεύει...

6.

«Ἦπια τὸ ἀθάνατο νερό,
Ποτές μου δὲν πεθαίνω·
Ὅπου λουλούδι δροσερό,
χώνομαι κι' ἀνασαίνω.

«Ὁ χάρος δὲ θὰ μὲ χαρεῖ,
Τοῦ κάκου τὸ κυνήγι.
Ὅπου πηγαίνει νὰ μὲ βρεῖ
Γὼ μόλις κι' ἔχω φύγει.»

7.

Στὰ ρόδα μόλις ἄνοιξαν,
Γνέψαν τὰ χελιδόνια,

Ποῦ θαρρεῖς καὶ γνωρίζουνταν
Ἄπο καιροὺς καὶ χρόνια...

Ἄπ' τὸν καιρὸ ποῦ φύσηξαν
Τῆ γις τὰ θεῖα τὰ χεῖλη,
Ὅλο καὶ θ' ἀνταμώνουμε
Σὰν παλιοὶ καλοὶ φίλοι.

8.

ὦ, τὰ χρόνια πῶς τρέχουνε!
Τὰ χρονάκια πῶς πᾶνε!
Τὰ λουλούδια ποῦ ἀνθίζουνε
Καὶ σὲ λίγο σκορπᾶνε!

ὦ, τὰ καλὰ μου τὰ ὄνειρα,
Τὰ λευκὰ περιστέρια,
Ποῦ γοργὰ μὲ χαϊδεύουνε
Καὶ πάν' νὰ βροῦν τ'αστέρια!

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΓΟΥΣΤΑΒΟΥ ΓΚΕΪΓΕΡΣΤΑΜ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΑΔΕΡΦΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

2.

Εἴμαστε πνιτρεμένοι πολλὰ χρόνια, ἔταν μιά μέρα μου εἶπε ξαφνικά, ἀπροετοίμαστα καὶ χωρὶς ἐξωτερικῆς ἀφορμῆς, ὅπως ἔρχονταν πάντα τὰ δυνατότερα αἰσθηματά της :

— Δὲν πρέπει νὰ μὲ κάμης ποτὲ νὰ νοιώσω πῶς κατιτὶ ἀναμεταξὺ μας γέρασε κ' ἔγινε συνηθισμένο. Τὴν ἡμέρα ποῦ θὰ τὸ νοιώσω, θὰ πεθάνω.

Πόσες γυναῖκες δὲν εἶπαν τὸ ἴδιο καὶ πόσες δὲ ζήσανε γιὰ νὰ γελοῦν ἔπειτα μὲ τὰ λόγια τους! Ἄκουσα κάποτε μιά γυναῖκα νὰ λέη τοῦ ἀνδρός της :

— Δὲν πιστεύεις πῶς ὑπάρχουνε μερικὲς γυναῖκες ποῦ αἰσθάνονται ἀληθινὰ ἐκεῖνα ποῦ λὲν ὅλες οἱ γυναῖκες ;

Θυμοῦμαι πῶς μοῦ ἤρθε αὐτὸ στοῦ νοῦ, ἔταν ἄκουσα τὰ λόγια τῆς γυναικὸς μου καὶ πῶς μὲ τὸ συναίσθημα τῆς ἀλήθειας τῶν λόγων αὐτῶν, τῆς ἐτριξα τὸ χέρι σὰ μόνη ἀπάντησή. Ἔνοιωσα πῶς αὐτὸ ποῦ εἶπε, τὸ εἶπε σοβαρὰ κ' ἤξερα πῶς ἡ λέξη αἰσθηματικότης δὲν εἶχε δῶ τῆ θέσῃ της. Μὰ εἶδα κιόλας πῶς περίμενε νὰ τῆς πῶ κάτι καὶ γὼ καὶ γι' αὐτὸ τῆς ἀπάντησα :

— Δὲν πιστεύεις πῶς κατιτὶ μπορεῖ νὰ γέραση καὶ νὰ γίνη συνηθισμένο, χωρὶς νὰ χάσῃ τίποτε ἀπὸ τὴ δύναμη, τὴ χαρὰ καὶ τὴν ἱερότητά του ;

Τέντωσε τὰ μάτια καὶ μὲ κοίταξε, σὰ νὰ ἤθελε νὰ δῇ στοῦ βάθος τῆς ψυχῆς μου. Ἐπειτα μὲ πλησίασε

καὶ μὲ φίλησε καὶ παρατήρησα πῶς τὰ μάτια της εἶταν ὑγρά, ἐκεῖ ποῦ αἰστανόμουναι ὅλες τὸ σῶμα της γυρμένο στοῦ δικό μου μὲ μιά μοναδική, μεγάλη τρυφερότητα.

— Τότε ἄς γέρασῃ κι ἄς γίνη συνηθισμένο, εἶπε. Τὸ λαχταρῶ νὰ γίνη.

Δὲν εἶπαμε οὔτε λέξη πιά. Εἶδα ὅμως πῶς ἔλη τὴν ἡμέρα εἶταν γεμάτη ἴσχυρη, σιωπηλὴ χαρὰ. Τὸ ἀπόγεμα βγήκε ὄξω στοῦ κήπο καὶ τὴν ἄκουσα ποῦ τραγουδοῦσε μόνη κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρά μου μὲ λαγαρή, δλόδροση φωνή.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγη ὥρα ἤρθε μέσα μ' ἕνα μπουκέτο ἀγριολούλουδα, ὅπου ἡ καλοκαιρινὴ χλωρίδα ἔσμιγε ὅπως σμίγουν οἱ τόνοι σ' ἕνα τραγοῦδι. Τὰ ἔβαλε ἀμίλητη ἀπάνω στοῦ τραπέζι μου καὶ χαμογέλασε σιωπηλά, γιὰ νὰ μὴ μ' ἐνοχλήσῃ στὴν ἐργασία μου. Ἐπειτα κάθισε κ' ἠἴδια παραπέρα κ' ἐπὶ ἔγραψε, σήκωναι κάποτε τὰ μάτια μόνο γιὰ νὰ τῆ δῶ. Ὁ βραδινὸς ἥλιος φώτιζε τὰ μαῦρα της μαλλιά κ' ἐπαίξε στὰ χρώματα τοῦ προσώπου της, ποῦ ἐπαιρνε πάντα νέα ὄψη, ποτὲ δὲν εἶταν ἴδιο.

3

Καὶ δὲ γέρασε ποτὲ κάτι ἀναμεταξὺ μας καὶ δὲν ἔγινε συνηθισμένο. Γνωρίζω πῶς προσφέρω ἕνα μεγάλο λόγο. Μὰ εἶναι ἀληθινός. Καὶ γι' αὐτὸ μπορῶ νὰ πῶ ἄκόμα :

Ευλογημένη ως είναι ή ζωή κι έτσι έδωσε αυτή. Μά να την ευλογήσω για έτσι πήρε, μου είναι αδύνατο.

Έτυχε όμως νάρθη στο σπίτι μας ή λύπη και τώρα το έννοω πώς θα εΐταν δυνατό να μάς χωρίση, αν δεν μπορούσα να λυπηθώ όπως εκείνη. Μά αυτό δεν έγινε ποτέ.

Δέ θυμούμαι πότε το παρατήρησα, γνωρίζω όμως πώς ή εντύπωση είναι τόσο στενά δεμένη με την ανάμνηση της γυναίκός μου, ώστε τώρα πιστεύω πώς δεν την είδα ποτέ μόνο με τη λάμψη της ευτυχίας και της νιότης. Άρρώστησε δηλαδή τόσο νωρίς, ώστε μπορώ να πω πώς δεν τη γνώρισα ποτέ δίχως το σπέρμα της άρρώστειας. Πώς όμως έγινε να λησμονήσω τόνον καιρό, ως τα τελευταία, πώς ή υγεία της εΐταν κλονισμένη και πώς το σπέρμα της άρρώστειας έπρεπε να αναπτυχτή, αν δέ χανότανε τέλεια; Πώς δέ χάθηκε, το γνωρίζω καλά. Κι ωστόσο δεν έμαθα ποτέ να βλέπω τη ζωή με άλλο φως, παρά με το συνηθισμένο. Δεν πρόσεξα τα προμηνύματα που ήρθαν; Στάθηκα τυφλός και κουφός στις υπερφίες, που ανάδανε μέσα μου σά φλόγες και φοδερίζανε το χτίριο της ευτυχίας μου, που το θωρούσα στεριά θεμελιωμένο; Δεν το γνωρίζω. Γνωρίζω μόνο πώς εΐταν παντρεύτηκα εΐμουνα τόσο νέος, ώστε πιστευα πώς ή αγάπη μπορεί να προφυλάξει από κάθε δυστυχία του κόσμου κι εΐταν έδλεπα την Έλσα ολάστραφη κι ευτυχισμένη, εΐταν γυρίζαμε μαζί στα δάση και στα κύματα, εΐταν έδλεπα πώς ο ήλιος τη μαύριζε και το κύμα του καλοκαιριού έβρεχε το λευκό της σώμα, λησμονούσα πώς μπορούσε νάρθη ή δυστυχία και γελούσα τόν εαυτό μου νομίζοντας φανταστικούς τούς φόβους μου. "Ω, τέλος έμαθα τόσο καλά την τέχνη να λησμονώ εκείνο που δεν ήθελα να βλέπω, την τέχνη να όνειρεύομαι: μόνον υγεία και μακρόχρονη ζωή, ακόμα και τότε που ο θάνατος πλησίασε την Έλσα τόσο, ώστε εΐτανε θάμα πώς γλύτωσε. Κ' έφερε κρυμένα κάτω από το φόρεμά της τα σημάδια της έγχειρησις και δεν της λείφανε ποτέ οι πόνοι, μόνο τούς λησμονούσε βιάζοντας τόν εαυτό της, για να δίνη τη χαρά της ζωής σε κείνους που αγαπούσε, στα παιδιά της και σε μέ.

Θυμούμαι όμως πόσο νωρίς είδα εκείνο το κάτι, που για να λησμονηθή έγινε όλη ή συζυγική ζωή μας μία πάλη άτέλειωτη.

Τό είδα στο πρόσωπό της, εΐταν έμενε μόνη και νόμιζε πώς δεν την παρατηρεί κανείς; κι εΐταν το πρωτοείδα νόμισα πώς έτρεχε κάτι μεταξύ μας. Τη ρωτούσα συχνά γι' αυτό και μου είναι δύσκολο να πω αν εΐταν ή αγάπη μου ή ή φιλαυτία μου, που μ' έκανε να νομίζω πώς ή ευτυχία της δεν έπρεπε να θολώνεται από άλλο τίποτες παρά από εκείνο που άφορούσε έμέ. Έβλεπα πώς τη βασάνιζα φοδερά με έσα τη ρωτούσα. "Ωστόσο τη ρωτούσα και πολλές φορές μπορούσε να μου χαμογελά με μία τέτοιαν έκφραση, σά να έτρεχε ή ψυχή της μακριά, με μιάν έκφραση, που μου βασανίζει ακόμα τη ανάμνηση, γιατί ίσια ίσια αυτή ή έκ-

φραση εΐταν εκείνο, που προσπάθησα να νικήσω τόσα χρόνια κι ωστόσο κυριάρχησε και με νίκησε.

— Δεν πρέπει να με ρωτάς, μου εΐπε μια φορά: Δεν το γνωρίζω και γώ τί είναι. Γνωρίζω μόνο πώς δεν μπορεί να το νοιώση κανείς.

Τι έννοούσε με τούτο, άνήκει στο άγνωστο, στο άγνωστο, που όλοι ρωτούνε γι' αυτό, κανείς όμως δεν παίρνει άπόκριση.

Μά πώς μπορούσα να το νοιώσω τότε αυτό; Η ζωή μου εΐταν ευτυχισμένη, οι μέρες μας φαιδρές, τα παιδιά μας μεγαλώναν και γεμίζανε το σπίτι μας με τη χαρά τους. Και ποτέ άλλη φορά δέ στάθηκε ή Έλσα τρυφερότερη μαζί μου, παρά εΐταν παρατηρούσα τις στιγμές αυτές της σιωπηλής λύπης, που θα εΐχα το δικαίωμα να την όνομάσω άδικαιολόγητη, αν δεν υπάρχανε άλλα αίτια έξω από εκείνα, που οι άνθρωποι μπορούνε να τα εκφράζουνε με λόγια.

4

Την εποχή αυτή εΐχανε μεγαλώσει τα παιδιά μας. Ο Ούλοφ άρχισε να πηγαίνει στο σχολείο και για το Σβάντε πλησίαζε ο καιρός, που θάρχιζε κι αυτός να σπάξει τούς σκληρούς καρπούς του δέντρου της γνώσης.

Την εποχή αυτή άρχιζανε να κυριεύουνε για πρώτη φορά την Έλσα οι σκοτεινές ώρες και παρατήρησα συχνά πώς εΐχε κλάψει. Με άπόφευγε με το σιωπηλό της τρόπο και το έκανε για να μην τη ρωτώ. Δεν μπορώ να λησμονήσω την αγωνία, που με κυριέψε τόν καιρό αυτό. Η αγωνία μου έρχότανε τη νύχτα, εΐταν καθόμουνα μόνος μπρός στο τραπέζι μου. Με άκολουθούσε σαν πήγαινα να ήσυχάσω και κάθιζε στην άκρη του κρεββατιού μέσα στο σκοτάς, εκεί που έμενα άγρυπνος κι άκραζόμουνα την άναπνοή της γυναίκός μου για να βεβαιωθώ πώς κοιμάται.

Μιά σιωπή, παράξενη σιωπή βασίλευε άναμεταξύ μας τόν καιρό αυτό. Πηγαίναμε στην κάμαρά μας και καθόμαστε κει χωρίς να μιλούμε λέξη και νοιώθαμε τη σιωπή να ύψώνεται άνάμετά μας, σαν ένας τοίχος, που δεν τόν έχτισε κανείς, μά και κανείς δεν μπορούσε να τόν γκρεμίση. Κι εΐταν το χέρι του ενός ζιγτούσε το χέρι του άλλου, το κάναμε μόνο γιατί γνωρίζαμε πώς ο ένας δεν μπορούσε να το υποφέρει να είναι μακριά από τόν άλλον, αν κ' οι δυο μας το αιστανόμαστε πώς καταβάθος είμαστε μακριά.

Τα παιδιά μπαίνανε να μάς καλονυχτίσουν. Τα φιλούσαμε και τα κοιτάζαμε που φεύγανε. Λέξη όμως δέ βγάζαμε κι εΐταν γυρνούσα προς το μέρος, που καθότανε ή γυναίκα μου, αίστανόμουνα πώς έλλαιε, χωρίς να την άκούω. Πιο δυστυχισμένοι δέ θα μπορούσαμε να είμαστε, αν ένας από μάς ή κ' οι δυο εΐχαμε να κρύψουμε άναμεταξύ μας κάποιο σκοτεινό μυστικό. Κι όμως κ' οι δυο γνωρίζαμε πώς τέτοιο δεν υπήρχε.

— Εΐσαι δυστυχισμένη μαζί μου, Έλσα; τη ρωτούσα.

Και τὴν ἀκουγα νὰ ξεσπᾶ σὲ λυγμούς, σὰ νὰ βρισκότανε σὲ μεγάλη ἀγωνία :

— Ἄν δὲν εἶχα ἐσέ, πιστεύεις πὼς θὰ μπορούσα νὰ ζήσω ;

5

Πόσο βάσταξε ἡ ἐποχὴ αὐτὴ δὲν μπορῶ νὰ τὸ θυμῶ σωστά. Τὴ θυμοῦμαι σὺν ἓνα μοναδικὸ φοβερὸ χειμῶνα χωρὶς χιόνι, σὰ μιὰ μακριὰ σκοτεινὴ γραμμὴ στὴ ζωὴ μας, στὴ ζωὴ ποὺ μοῦ φαινόταν ἄδεια καὶ χωρὶς νόημα. Ἐπειτα εἶδα τὸ θάνατο νὰ μοῦ ἀρπάξῃ ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τὸ πιὸ ἀγαπητὸ ποὺ εἶχα, εἶδα φίλους νὰ χάνονται, αἰστάνθηκα νὰ μὲ ἀφίνουν ὅλα γιὰ ὅσα ἤθελα νὰ ζήσω ἢ νὰ πεθάνω νοερά. Μὰ κάτι παρόμοιο, κάτι ποὺ μπορεῖ νὰ συγκριθῇ μὲ τὸ χειμῶνα αὐτό, δὲν τὸ δοκίμασα ποτέ, γιατί τότε νόμιζα πὼς ἡ Ἔλσα κινύνευε νὰ μοῦ φύγῃ κ' ἡ ἰδέα αὐτὴ μοῦ εἶτανε φοβερότερη ἀπὸ καθετί, ποὺ μπορούσαν νὰ μοῦ κάμουν ἄλλοι ἄνθρωποι, ἢ ἀπὸ ἕτι εἶτανε δυνατὸ νὰ πάθω γενικὰ στὴ ζωὴ.

Ἡ ἐποχὴ αὐτὴ εἶτανε τόσο πικρὴ, γιατί τότε εἶταν ἡ μόνη φορά στὴ ζωὴ μου, ποὺ ἡ καρδιά μου φάνηκε σκληρὴ σ' αὐτὴν καὶ φάνηκε γιατί ἐννοοῦσα τόσο λίγο. Τέλος κατάντησε νὰ κλειστῶ καὶ γὼ στὸν ἑαυτὸ μου. Ἐπὼς αὐτὸ, γιατί μὲ κυρίεψε ἡ θλίψη, κ' ἡ θλίψη πήρε φωνὴ καὶ τὰ τραχιὰ λόγια τρέμανε στὸν ἀέρα γύρω μας.

Μιὰ μέρα τὴ βρῆκα ποὺ ἐκλαίγε καὶ μὲ φωνὴ, ποὺ δὲν εἶτανε πιά δική μου, φώναξα :

— Πόσο νομίζεις πὼς μπορῶ νὰ τὸ ὑποφέρω αὐτό;

Τὴν ἴδια στιγμὴ ποὺ τὰ εἶπα, μετάνιωσα γιὰ τὰ λόγια μου καὶ ποτέ δὲ θὰ ξεχάσω τὴν ἔκφραση, τοῦ τρόμου, ποὺ πέτρωσε τὸ πρόσωπό της.

— Τί ἐννοεῖς ; εἶπε.

— Ἐκεῖνο ποὺ λέω.

Ἦτανε σὰ νὰ μίλησε μὲ τὸ στόμα μου κάποιος πονηρὸς δαίμονας, ποὺ δὲν μπόρεσα νὰ τὸν κρατήσω.

Ἦτανε σὰ νὰ θύλανε νὰ μὲ πνίξουν καὶ τὸ αἰστάνθηκα σὰ θρίαμβος, πὼς τὴν ἔκαμα καὶ πόνεσε.

— Φύγε, μοῦ εἶπε, φύγε ἀπὸ μέ. Τί ἤθελες νὰρ-θῆς σὲ μὲ διόλου ;

Δὲν ἐκλαίγε ὅταν ἐφυγε. Ὅμως μέσα στὸ θυμὸ μου αἰστάνθηκα πὼς τὴς ἔδωσα μὲ τὰ στόχαστα λόγια μου τόσο μεγάλη θλίψη, ὅση δὲν αἰστάνθηκα οὔτε θὰ αἰστανῶ ποτέ ὁ ἑαυτός. Μὰ ἔδωξα τὴ σκέψη αὐτὴ καὶ ὀχυρώθηκα πίσω ἀπὸ τὴν περιορισμένη περηφάνια, ποὺ κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ μὴν ξεφεύγῃ τὸ κακό, μὰ νὰ λογαριάζῃ τίνας εἶναι τὸ σφάλμα.

— Εἶναι δικό της σφάλμα, ἂν χάθηκε ἡ εὐτυχία μας, ἔλεγε μέσα μου. Τί ἔκαμα ἐγώ, ὥστε νὰ εἶναι δυστυχισμένη καὶ νὰ μὲ βασανίζῃ μὴ λέγοντας τὴν ἀφορμὴ ; Δὲ μ' ἀγατᾶ πιά. Ἔτσι γίνεται στὸν κόσμο. Ὅτι εἶναι ὄρατο πρέπει νὰ σχημίσῃ. Ὅποιος εἶναι εὐτυχισμένος δὲν πρέπει νὰ μείνῃ εὐτυχισμένος γιὰ πολὺν καιρὸ.

Πίσω ἀπὸ τέτοιους στοχασμοὺς ἔκρυβα τὸ ἀληθινό μου συναίσθημα, ποὺ εἶταν ὄλον τὸν καιρὸ πλημμυρισμένο ἀπὸ ἐκείνη. Νόμιζα πὼς εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ γοναχτῶ κ' εὑρίσκα πὼς ὁ λόγος μου ἔλαβε ἀπάντηση σκληρότερη παρ' ὅτι τοῦ ἄξιζε.

6

Ἡ ἐποχὴ αὐτὴ εἶταν ἡ μόνη ποὺ μπορούσε νὰ χυθῇ πραγματικὰ ἡ εὐτυχία μας καὶ νομίζω πὼς κ' εἰ δὴ εἶχαμε σὲ μεγάλο βαθμὸ τὸ συναίσθημα, πὼς κάποιες βαρεῖες δυνάμεις παίζανε μὲ τὴ ζωὴ μας.

Πέρασε μιὰ μέρα δολάκερη χωρὶς νὰλλάξουμε λέξη ἀναμεταξύ μας. Τὸ βράδι ἔμωσ, ὅταν θὰ πηγαίναμε νὰ κοιμηθούμε, ἔπεσε ὁ ἕνας στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἄλλου καὶ κλάψαμε χωρὶς νὰ μπορούμε νὰ μιλήσουμε.

Ἐπειτα ἤρθανε τὰ πράματα ἐκεῖ ὅπου εἶταν πρὶν. Τὸ πρόβλημα ὅμως ποὺ μὲ βασάνιζε : «Τί εἶναι, τί νὰ ἔχῃ ;» ἔμεινε χωρὶς ἀπάντηση. Ὡστόσο εἴμουν ἡσυχότερος, αἰστανόμουν συμπάθεια γιὰ τοὺς στοχασμοὺς μου καὶ περίμενα κιόλας κάποια λύση.

Ἐπειτα ἀπὸ δύο μέρες βρῆκα ἀπάνω στὸ τραπέζι μου τὸ ἀκόλουθο γράμμα.

Θυμοῦμαι πὼς τὸ ἀνοίξα μ' ἓνα αἴσθημα ἀγωνίας, σὰ νὰ μπορούσε τὸ χαρτί αὐτὸ νὰ μοῦ ξεσκεπάσῃ ἓνα μυστικὸ, ποὺ θὰ εἶχε τὴ δυνάμη νὰ μοῦ ἀρπαιξῇ ἔτι τὴ ζωὴ. Ταυτόχρονα ὅμως μὲ πλόγιζε ὁ πόνθος νὰ λάβω ἀπάντηση στὸ ρῶτημα : «Γιατί δὲν εἶναι εὐτυχι-σμένη ; Μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι εὐτυχισμένος καὶ δυστυχισμένος μαζί ;»

Τὸ γράμμα εἶταν αὐτό :

« Ἀγαπητέ μου,

»Νὰ εἰπωθεῖνε μεταξύ μας τέτοια λόγια! Νὰ μπορέσῃ νὰ γίνῃ τέτοιο πρᾶμα ! Στὴν ἀρχὴ νόμιζα πὼς ὁ ἥλιος ἔσθηνε καὶ δὲ θὰ μπορούσα νὰ ξαναδῶ τὸ φῶς τῆς μέρας. Καὶ βασανίζουμαι μὲ τὴ σκέψη, πὼς νὰ σὲ κάμω νὰ γίνῃς καλὸς μαζί μου καὶ πὼς νὰ μπορούσε νὰ ξαναγίνῃ τὸ πρᾶμα ἔτσι, σὰ νὰ μὴν εἶχε τρέξει πο-τέ ἐκεῖνο ποὺ ἔτρεφε.

»Ἐπειτα ὅμως εἶδα πὼς ἡ καρδιά σου μέσα εἶτανε καλὴ, ἂν καὶ δὲν τὸ ἔδειχνε, καὶ ἀρχίσα νὰ ἐννοῶ πὼς δὲν μπορεῖς ποτέ νὰ γίνῃς δικρορετικὸς καὶ πὼς σὲ σπάραιε καὶ σὲ πίκρανε μόνο ποὺ δὲν ἀπάντησα στὸ ρῶτημά σου κ' ἔτσι χτύπησες τυφλὰ, χωρὶς νὰ ξέρῃς πὼς ὁ τρόπος σου μ' ἔκαμα νὰ πονέσω. Καὶ τώρα ἀκόμα δὲ γνωρίζω τί νὰπαντήσω, μὰ δὲν πρέπει νὰ παραξενευτῆς γιατί τοῦ γράψω. Τὸ κάμω μόνο γιατί, ἂν δοκίμαζα νὰ σοῦ τὰ πῶ, δὲ θὰ μπορούσα νὰ πῶ οὔτε τὰ μισὰ ἀπ' ὅσα ἤθελα.

»Ἐχω τόσο πολλὰ μέσα μου, τόσο πολλὰ, ποὺ δὲν τὰ εἶπα ποτέ οὔτε σένα οὔτε ἄλλου κανενός, γιατί γνωρίζω πὼς δὲν μπορῶ νὰ τὰ πῶ ποτέ. Ἔτσι εἴμουν πάντα κ' ἔτσι θὰ μείνω.

»Ὅταν συλλαγιζοῦμαι κάποτε πὼς εἶσαι σὺ μαζί μου, πὼς μιλεῖς γιὰ ὅλα καὶ δὲν ἀφίνεις κρυφὴν, οὔ-

τε μιὰ δίπλα τῆς καρδιάς σου, νομίζω τότε πὼς εἶμαι ἡχῶ δική σου καὶ πὼς εἶμαι τόσο φτωχή, ὥστε νὰ μὴν μπορῶ νὰ σοῦ ξαναδώσω τίποτε. Κι δταν μοῦ εἶπες πὼς δὲν εἶναι ἔτσι, αἰστάνθηκα πὼς εἶμαι τόσο εὐτυχομένη καὶ τόσο πλούσια. Καὶ γνωρίζω πὼς σοῦ τὰ ἔδωσα ὅλα, ὅσα μπορούσα νὰ δώσω κι ὅλα ὅσα ἔχω.

»Ὅταν ὁμως μὲ βλέπεις νὰ κάθουμαι καὶ νὰ κοιτάζω μέσα μου, ὅπως συνειθίζεις νὰ λές, τότε πρέπει νὰ ξέρεις πὼς δὲν κάνω τίποτε ἄλλο παρὰ ἐκείνο πού ἔκανα πάντα, ἀκόμα καὶ πρὶν νὰ σὲ γνωρίσω καὶ νὰ ἤρχισω τὴν πραγματικὴ μου ζωὴ. Κι ἂν κλαίω, δὲν πρέπει νὰ νομίζεις πὼς εἶμαι δυστυχομένη. Ἐκείνο, πού συλλογίζουμαι, δὲ μὲ κάνει δυστυχομένη. Εἶναι μόνο κάτι πού πρέπει νὰ τὸ συλλογίζουμαι κάποτε, γιατί ξέρω πὼς θάρῃ καὶ γιατί τὸ ἤξερα πάντα πὼς θάρῃ.

»Μὰ δὲν πρέπει νὰ μὲ ρωτᾷς γι' αὐτό, γιατί δὲν μπορῶ νὰ σοῦ ἀπαντήσω. Ἄν μπορούσα, ὡ ἂν μπορούσα, τότε θὰ στεγνώναν ἀπὸ μόνον τους τὰ δάκρυά μου. Ἴσως νὰ μὴν εἶναι καὶ τίποτε, ἴσως νὰ εἶναι μόνο καὶ μόνο γιατί εἶμαι πολὺ εὐτυχομένη.

»Μὰ θέλω νὰ μὲ πιστεύεις δταν σοῦ λέω πὼς δὲν πρέπει νὰ φοβάσαι πὼς ὑπάρχει στὴν ψυχὴ μου κάποιο ἀπόκρυφο καὶ μυστικὸ, πού τὸ κρύβω καὶ τὸ κρατῶ μυστικὸ, γιατί δὲν πρέπει νὰ τὸ δῆς. Ἡ αἰτία εἶναι μόνο γιατί δὲν μπορῶ.

»Μὴ μὲ παρακαλῆς λοιπὸν νὰ μιλήσω, μὰ ἀγάπα με ὅπως εἶμαι. Ἀγάπα με σὰ μιὰ μικρὴ σου κόρη, σὰ μιὰ φίλη σου, πού δὲν ἀπαιτεῖ ἄλλο τίποτε παρὰ νὰ εἶναι στὸ πλευρό σου, ὅσο τῆς ἔχει ὁ θεὸς νὰ ζήσει, κ' ἔπειτα νὰ πεθάνη καὶ νὰ κοιμηθῇ μὲ γαλήνη, λησμονημένη ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους, ὅξω ἀπὸ σέ. Γιατί ἐσύ δὲν πρέπει νὰ μὲ λησμονήσεις, κι αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη «ἀθάνατη ζωὴ» πού λαχταρῶ.

»Ἐνα ὅμως πιθυμῶ κάποτε. Κι αὐτὸ εἶναι νὰ σπρίσουν τὰ μαλλιά μας καὶ νὰ γεράσουμε μετς οἱ δυὸ καὶ νὰ ἡλικιωθοῦνε τὰ παιδιὰ μας. Εἶμαι τόσο πολὺ μητέρα, ὥστε νὰ ποθῶ νὰ μεγαλώσουν τὰ γόρια μου καὶ νὰ μπορῶ νὰ πηγαίνω στὸ σπίτι τους καὶ νὰ σηκώνω στὰ χέρια μου μικρά, μικρούτσικα ἐγγονάκια καὶ νὰ βλέπω πὼς ζῶ καὶ γὼ λιγάκι σ' αὐτά. Τὰ γόρια μου εἶναι τώρα τόσο μεγάλα, ὥστε ἔπειτα ἀπὸ λίγο νὰ μὴ μὲ χρειάζονται πιά. Μὰ πάλι θὰ εἶτανε τόσο ὥραιο νὰ γεράσει κανεὶς, νὰ εἶναι μαζί σου καὶ νὰ μπορῇ νὰ περιμένῃ τὴν ἡμέρα πού θάρῃ ἡ μεγάλη γαλήνη. Μοῦ φαίνεται, πὼς θὰ σ' ἀγαποῦσα περισσότερο, ἂν ἐγέραζες κι ἀσπρίζες καὶ κανεὶς ἄλλος δὲν μπορούσε νὰ σὲ βλέπῃ μὲ τὰ ἴδια μάτια ὅπως ἐγώ. Μοῦ φαίνεται πὼς θὰ σ' ἀγαποῦσα περισσότερο, ἂν μπορούσα νὰ συλλογίζουμαι πὼς κανεὶς ἄλλος ἀπὸ μένα δὲν εἶχε κάποιο δικαίωμα σὲ σὲ καὶ πὼς κανεὶς ἄλλος δὲ σὲ γνώρισε καλά ποιὸς εἶσαι.

»Νὰ πού σοῦ εἶπα τόσα πολλὰ καὶ κείνο, πού μὲ παρακάλεσες νὰ σοῦ πῶ, δὲ σοῦ τὸ εἶπα. Μὰ μὴν τὸ συλλογίζεσαι, συλλογίζου μόνο πὼς καὶ τώρα σ' ἀγαπῶ, ὅσο σ' ἀγαποῦσα πάντα, πὼς ἐκείνο πού αἰστά-

νόμει τώρα γιὰ σὲ εἶναι περισσότερο παρότι μπορεῖ νὰ εἰπωθῇ μὲ λόγια, περισσότερο παρότι μπορεῖς ποτὲ νὰ γνωρίσης κι ὁ ἴδιος. Γιατί μαζί σου εἶναι ἡ θέση μου καὶ δῶ κοντά σου ἔχω ὅλα ὅσα εἶχε ποτὲ ἢ μπορεῖ νὰ ἔχη μιὰ γυναίκα. Μὴν πιστεύεις ἄλλο τίποτε, γιατί μ' αὐτὸ μὲ κάνεις πὸ δυστυχομένη ἀπ' ὅσο μπορεῖς νὰ φανταστῆς ἢ νὰ πιστέψης.

Ἡ γυναίκα σου».

7.

Κάθησα πολλὴ ὥρα μὲ τὸ γράμμα αὐτὸ στὸ χέρι καὶ τὸ κύμα τῆς τρυφερότητας, πού μὲ πλημμύριζε, εἶτανε τόσο δυνατό, ὥστε ἐπνιξε ὅλα τὰ ρωτήματα καὶ μ' ἔκαμε νὰ γυρίζω μέσα στὸ συνηθισμένο μου κόσμο, ὅπου δὲ φαινότανε πὼς εἶχε ἀλλάξει τίποτε, μ' ἔκαμε νὰ γυρίζω μὲ τὸ συνκίστημα πὼς εἶμουνα τὸ βασιλόπουλο τοῦ παραμυθιοῦ, πού εἶχε φτάσει μὲ τὰ φτερά τοῦ μαϊστραλιοῦ στὸ νησί τῆς εὐτυχίας.

Εἶχα ρωτήσῃ γιατί ἀλλάξε τόσο ἡ γυναίκα μου καὶ δὲν τὸ ἔμαθα. Ἐλάσα μόνο μιὰν ἀπόδειξη τῆς ἀγάπης τῆς Κ' ἔτσι εἶναι ἀληθινὰ ἡ ἀγάπη: δὲ θέλει τίποτε ἄλλο παρὰ τὸν ἑαυτὸ τῆς κι ὅλα τὰ ρωτήματα πού βάζει, δὲν ἔχουν ἄλλο σκοπὸ παρὰ νὰ τῆς δώσουνε τὴ βεβαιότητά, πού δίχως τῆς δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχη. Γιὰ τοῦτο τὸ γράμμα αὐτὸ μὰς ἔδωσε τὴ λύση ὅλων, ἂν καὶ δὲν ἐξήγησε τίποτε: κι ἀφοῦ τὸ διάβασα πῆγα μὲ ἄφωνη εὐγνωμοσύνη μέσα στὴ γυναίκα μου, εὐτυχομένης γιατί μπορούσα νὰ τὰ πιστέψω ὅλα.

Ἀὐτὸ μιλῆσαμε πολὺ γι' αὐτὸ τὸ γράμμα, μὰ αἰστανθήκαμε κ' αἱ δυὸ ξαλάφρωμα, πού γράφηκε. Καὶ τὸ βράδι καθήσαμε ὡς ἀργὰ μονάχοι, ἀφοῦ πῆγανε τὰ παιδιὰ νὰ κοιμηθοῦνε. Θυμοῦμαι πὼς ἐκείνες τὶς μέρες ἡ Ἐλσα τραγουδοῦσε, τραγουδοῦσε ὅπως δὲν εἶχε τραγουδήσει ποτὲ γιὰ κανέναν ἄλλον ἐξὸν ἀπὸ μένα. Καὶ γὼ καθόμουνα κι ἀφίνα τὴν ψυχὴ μου νὰ τὴ γαδέσουν οἱ τόνοι, ἐνῶ μέσα μου μὲ βασάνιζε ὁ στοχασμός, πὼς εἶτανε δυνατό ποτὲ νὰ χωρῆσθῃ ἀναμεταξύ μας δυσανρέσκεια.

Πῶς περνοῦσαν οἱ μέρες δὲν τὸ ξέρω. Δὲν παρατήρησα πὼς μεγαλώσανε, πὼς τὸ χιόνι ἔσταζε ἀπὸ τὶς στέγες καὶ πὼς τὰ δέντρα τοῦ πάρκου ἀρχίσανε νὰ φουσκώνουν. Μὲ λυποῦσε πολὺ πὼς ὁ χειμῶνας δὲ βάζεστε περισσότερο, γιὰ νὰνάδουμε νωρίτερα τὴ λάμπα καὶ νὰρχίζουνε τὰ βράδια μας πρωτίτερα.

— Παρατήρησες, μοῦ εἶπε ἡ Ἐλσα ἕνα πρωτὶ, πὼς ἔγινα φαιδρότερη ἀπὸ πρὶν καὶ πὼς δὲν κλαίω πιά;

Τὸ εἶχα παρατηρήσει. Ἀχάριστος ὅμως, ὅπως εἶναι ἕνας ἄνθρωπος μόλις ξέφυγε ἕναν κίντυνο πού δὲν τὸν εἶχε νοιώσει, ἀπολάβαινα τὴν ἀλλαγὴν, χωρὶς νὰ τὴ συλλογίζουμαι.

— Μήπως κλαίς δταν δὲ σὲ βλέπουνε; ρώτησα. Κ' αἰστάνθηκα νὰ ἔπνῃ μέσα μου ἕνας ἴσκιος τῆς παλιᾶς μου δυσπιστίας.

Μὰ ἡ Ἐλσα δὲν τὸ παρατήρησε. Ἔστεκε μπροστά μου δλόφωτη ἀπὸ τόση νιότη, σὰ νὰ μὴν εἶχε σκο-

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΥΨΙΝΗ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοχτήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συνδρομή χρονιάτικη : Δρ. 20.

Βρίσκεται στην Αθήνα σ' όλα τα κωσμία και στο βιβλιο-
πωλείο Βασιλείου (όδός Σταδίου 4?)

τεινιάσει: ποτέ σύννεφο τὸ μέτωπό της. Καί γύρω στὰ
χείλη της έπαίξε ένα χαμόγελο, πού νόμιζα πὼς κά-
ποτε τὸ εἶχα δεῖ. Δὲν μπορούσα μόνο νὰ θυμηθῶ τότε.

— Δὲν κλαίω πιά, εἶπε.

Κ' ἡ φωνή της εἶχε ἕναν ἤχο σχεδὸν προκλητικό,
δταν πρόσετε :

— Αὐτὸ εἶναι καί τὸ μυστικό μου.

Ἀκολούθησα τὴ διάθεσή της χωρὶς νὰ νοιώσω τὰ
λόγια της. Εἶμωνα εὐχαριστημένος κ' εὐτυχιμένος
μὲ τὸ συναίσθημα πὼς μᾶς χαμογελοῦσε ξανά ἡ ζωή.

Ἡ αὐτὴ ἡ περίοδος δὲν ἄφησε στὴ συζυγική
ζωή μας ἄλλο σημάδι, παρὰ μόνο πὼς τὴν ἔκαμε πὼς
ἐγκάρδια καί προφυλακτική παρότι εἶτανε πρὶν. Δὲν
μπορῶ πιά νὰ πῶ μὲ ποιὸν τρόπο προσπαθοῦσα νὰ ἐξη-
γήσω τὴν ἀλλόκοτη αὐτὴ παρένθεση, πού ἔγινε μέσα
σ' ἕναν εὐτυχιμένο γάμο. Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς τότε
οὔτε μπορούσα νὰ ὑποψιαστῶ πὼς ἔκρυβε τὸ σπέρμα
τῆς τραγικότητος ἐνὸς ὀλάκερου μέλλοντος.

8

Ἄν κ' ἔλεγε μὲ περηφάνεια πὼς εἶναι μητέρα δυὸ
παιδιῶν, ἡ Ἔλσα εἶταν ἀκόμα τόσο νέα κι ἕταν ἔ-
βγαίνει περίπατο ἀκκουμπημένη στὸ μπράτσο τοῦ ἀν-
δρός της, τὰ βήματά της εἶτανε τόσο ἐλαστικά, κ' ἐνῶ
βάζιζε, ἔγερνε ἀπάνω μου μὲ μιὰ κίνηση, πού ἔδειχνε
πὼς ἂν τὸ ὄρατο κεφάλι της τὸ βάραινε κάτι, τὸ κάτι
αὐτὸ δὲν εἶτανε τὰ χρόνια.

Ἔτανε μιὰ ἀπὸ καίρες τὶς ἐπικίντνες ἀνοιξιὰτικες
βραδιές τῆς Στοιχόλημης, πού ὁ ἥλιος πέφτε: θερμὸς
στὰ νισλαστικμένα δέντρα, πού οἱ δρόμοι εἶναι πλημ-
μυρισμένοι κόσμο, σὰ γιὰ χαρὰ κι ἀπολαψὴ τῶν μα-
τιῶν, πού τὰ ἐξοχικά κέντρα τραβοῦνε παλιὰ ἀντρόγυ-
να, νιόπαντρους ἢ ἀρρεθωνισμένους, πού ὁ οὐρανὸς
εἶναι γαλανὸς καί στὸ ρέμα κυλοῦν χορεύοντας οἱ ἄγ-
κοι τοῦ σπασμένου πάγου, πού ὁ χειμῶνας φαίνεται σὰ
νὰ ἔφυγε γιὰ πάντα κ' ἡ ἀνοιξὴ, πρῶτην ἕνα καλο-
καίρι τόσο ὄρατο ὅσο δὲ στάθηκε ποτὲ ὡς τώρα.

(Ἀκολουθεῖ)

GEORG BRANDES

ΓΙΑ ΤΟΝ ΊΨΕΝ ΚΑΙ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ

(HENRIK IBSEN INTIME)

Μετάφρ. Α. ΚΟΥΚΟΥΛΑ

1.—

I

Δὲν εἶναι μιὰ πραγματικὴ ἀτυχία γιὰ ἕνα συγγρα-
φέα τὸ νὰ γράφει σὲ μιὰ γλώσσα λίγο διαδομένη ;
Ἡ φήμη προθυμότερα θὰ ἐπιβάλει ἕνα πνεῦμα τρίτης
σειρᾶς πού γράφει σὲ μιὰ γλώσσα καθολικὰ γνωστὴ,
παρὰ ἕνα πνεῦμα ἀπὸ τὰ πιδ ξεχωριστὰ πού μόνο ἀπὸ
μετάφρασες θὰ μπορούσε κανένας νὰ τὸ μάθει.

Πρῶτα πρῶτα, καί σὰν πρόκειται μάλιστα γιὰ
ἔργο γραμμένο σὲ πρόζα, τὸ καλλιτεχνικὸ στοιχεῖο τὸ
πιδ λεπτό, τὸ καλύτερο, βρίσκεται καταστραμμένο στὴ
μετάφραση.

Ἐπειτα ὁ κόσμος τῶν γνώσεων καί τοῦ διανοητι-
κοῦ διδόμενου, γιὰ τὸ λόγο πὼς ἀνήκουν καθαρά στὴν
κοινωνία τοῦ συγγραφέα καί γιὰ τὸ λόγο πὼς ὁ συγγρα-
φέας δὲν παύει σ' αὐτόνε τὸν κόσμο ν' ἀπευτύνεται,
βρίσκεται πολὺ ξένος στὴ μεγάλη κοσμικὴ κοινωνία.
Τὸ ἔργο, δημιουργημένο γιὰ τὸ ἠθικὸ περιβάλλον πού
μεγάλωσε ὁ τεχνίτης, δὲ θὰ μπορέσει νὰ συνταιριαστεῖ
μ' ἕνα περιβάλλον πολὺ διαφορετικὸ.

Ὁ Ἑρρίκος Ἰψεν νίκησε τὴ δυσκολία αὐτὴ γιὰ
τόν κύριον αὐτὸ λόγο, πὼς τὰ συχρονιστικά του δρά-
ματα εἶναι γραμμένα σὲ πρόζα, μὲ σύντομες ἀπάντησες
στὸ διάλογο κ' εὐκολομετάφραστες. Ἀπὸ αὐτὴ λοιπὸν
τὴν ἐποψὴ τὸ ἔργο του δὲν ἔχασε καί πολὺ.

Ἐπειτα πάνω στὴν ἐξέλιξή του, ὁ Ἰψεν παρατή-
θηκε ἀπὸ τὸ νὰ μὴ γράφει πιά παρὰ γιὰ τὶς χώρες
τοῦ Βορρᾶ: ὁ λόγος τοῦ ἀπευτυνότεου σ' ἕνα κοινὸ πολὺ
πλατύτερο: ἀπέδωκε πολὺ περισσότερὴ σημεσία στὴν
ἐξωτερικὴ πιθανότητα, παρουσιάζοντας, λόγου χάρη,
πάνω στὴ σκηνὴ τὸν πύργο τῶν Ῥόμερσχαλμ, ἀφοῦ
εἶναι γνωστὸ πὼς στὴ Νορβηγία δὲν ὑπάρχει κανένας
πύργος τοῦ εἶδους αὐτοῦ. (*)

Τέλος ὁ Ἰψεν σημείωσε μιὰ καινούργια ἐποχὴ
στὴν τέχνη του. Οἱ γερμανοὶ δραματικοὶ συγγραφεῖς
οἱ πιδ ἐχτιμημένοι πρὶν ἀπ' αὐτόνε. σὰν τὸ Φριδερικό
Χέμπελ, φαίνόντουσαν στὸ παρουσιασμὸ του σὰν ἀπλ. ἢ
πρόδρομοι. Οἱ γάλλοι δραματοῦργοι, πού κατὰ τὰ
χρόνια τῆς νιότης τοῦ μεγάλου νορβηγοῦ συγγραφέα,
εἶταν οἱ ἀδιαιφρονίητοι δάσκαλοι τῆς σκηνῆς, Ἀλέ-
ξανδρος Δουμᾶς, Αἰμίλιος Ὠζιέ, μοιάζαν παλιὸ παι-
χνίδι στὸ πλάι τοῦ Ἰψεν.

Νὰ θυμάται μόνο κανένας ἕνα ἐπισημῶδες ἀπὸ τὰ
τελευταία ἔργα τοῦ Δουμᾶ, τὸ «Μιὰ βίβλιτα γάμου»
ἔξαφνα, καί θὰ δεῖ ἂν αὐτοῦ πρόκειται πραγματικὰ

(*) Ὁ Ἰψεν γράφει πὼς ἡ σκηνὴ τοῦ ἔργου του ἔτυ-
λίγεται στὸ Ῥόμερσχαλμ, παλιὰ ἰδιοχτησία κοντὰ σὲ μιὰ μικρὴ
πόλη, σὲς ὄχτες ἐνὸς fjord, στὰ δυτικὰ τῆς Νορβηγίας. Σ.τ.Μ.

γιά «θέατρο». Μιά μεγάλη κυρία περιμένει τή βίβλιτα του παλιού έραστή της, που άφου τήνέ παράτησε νυφεύτηκε. Έρχεται νά τής παρουσιάσει τή νέα γυναίκα του. Έχοντάς τό συμφωνημένο με τήν «κυρία» ένας φίλος του σπιτιού, κάνει τόν επισκέφτη νά πιστέψει πώς ή παλιά έρωμένη του εΐταν ένα πλάσμα πολύ άστατο και ή εΐδηση τούτη τόν επίδρα σαν ένα διεγερτικό· άπ' άρχής πάλι, κυριεύεται από τή φίλη του, προσφέρεται νά παρατήρει για χάρη της και γυναίκα και παιδιά, και δέν ξαναγορΐζει παρά τή στιγμή που μαθαίνει πώς εΐταν τό θύμα μιās άπάτης· αν είναι νά ζήσει με μιā τίμια γυναίκα, έχει τή δικιά του! Έτσι φανερώνεται ή βρωμερότητα του χαρακτήρα του. Αυτή είναι ή πλοκή κατά τόν παλιό τρόπο, κάνοντας κείνονε που άντιδρα νά πιστέψει πλαστά πράματα.

Ο Ίψεν δέ μεταχειρΐζεται ποτές επιτήδεψες του είδους αυτού, ύστερ' από κείνο τό περίεργο και πολύπλοκο έργο του, τήν *Κυρίαν Ίγγερ από τό Έστρον*. Σ' αυτόνε ο χαρακτήρας του προσώπου φανερώνεται με μιā δύναμη αυθόρμητη. Ένα πέπλο παραμερΐζει και βρίσκουμε τά χαρακτηριστικά σημάδια του προσώπου. Έστερα ένα άλλο πέπλο τραδιέται και ιδιού μας πληροφορημένο: για τά περασμένα του. Τό τρίτο πέπλο επί τέλους πέφτει και ή ξεχωριστή φύση του προσώπου μΐς γίνεται νοητή. Κ' έπειτα κ' οι ρόλοι του κ' οι πιό άπλοι είναι ξετασμένοι: τόσο βαθειά, όσο κανένας άλλος του έποιουδήποτε άλλου σύγχρονου συγγραφέα και ή σκιάγραφία τους άπλώνεται: μπρός στα μάτια μας χωρίς κινένα τέχνασμα. Η τεχνική είναι κινουόρια: ούτε μονόλογοι, πιά, ούτε διάλογοι κατά μέρος (ένω στο Λουμΐ και στον Ώζιέ βρίσκει κανένας και τό πρώτο και τό δεύτερο): βρισκόμαστε στην ανάγκη νά βρυσανιστούμε για νά καταλάβουμε, καθώς και στην πραγματική τή ζωή.

Γιά ήρωας τών συγχρόνων δραμάτων εΐτανε πάντα ένας κύριος πολύ λίγο περίπλοκος. Πάρετε έναν από τούς πιό πρωτότυπους, τό *Ζιμποουαγιέ* του Ώζιέ, που είναι: εξάλλου ένας άπόγονος του *Ανιπιού του Ραμώ* (*). Έπειτα πάρετε τό *Σόλνες*. Στην προσωπικότητα του δεύτερου τούτου υπάρχει μιā δύναμη και μιā πρωτοτυπία βαθειά. Ο Σόλνες πιστεύει πώς οι πόθοι του έχουν μιā δύναμη δραστική· δοκιμάζει μιā παράξενη ήδονή, υπομένοντας τις άδικίες της Άλιν(**), που

(*) Ο Ανιπιός του Ραμώ είναι αυτός ο ίδιος ο Ναγκισπος της τραγωδίας του Albert Brachvogel, ο γνωστός στο ρωμαϊκό κοινό άπ' άρχαιές φορές που παραστάθηκε στη σκηνή μας.

(**) Άλιν ονομάζεται ή γυναίκα του Χάλμπατ Σόλνες, που, κατά τόν κόμη Προζόρ, συμβολίζει μέσα στο έργο τό παρελθόν με τή θλίψη του και τήν άπορησιά του, ενώ ο Σόλνες συμβολίζει τόν ποιητή τόν ίδιο ή γυναίκα του που άμφιβάλλοντα για τήν ίσορροπία του μυαλού του, βάζει κρυφά τό δόχτροα Χέρθαλ για νά τόνε ξετάξει. Κάτι παρόμοιο που κάνει κ' ή γυναίκα του Ίλαρχου μέσ' στον «Πατέρα» του Στρίντμπεργ.

τόνε μαρτυρεύει με τήν άδάσιμη ζούλεια της, γιατί υποφέρει από τά πραγματικά του σφάλματα άπέναντί της, τήν ίδια στιγμή που θλίβεται: υποφέροντας και μόνη τήν παρουσία της. Παρ' όλα τά σημάδια τής ιδιοφυΐας του, πιστεύει πώς στή συμπερικυκλωσιά του τόνε παίρνουν για τρελλό. Νουΐθε: τόν έκυτό του πλούσιο σε ιδέες, μά φοβάται τήν κρίση τών νέων και μιā μεταβολή τής καθημερινής γνώμης. Είναι: μαζί ένα σύμβολο τής ιδιοφυΐας που γεννά κ' ενός άτομου με χιλίες δυό γελοιότητες, όπως κι' αυτή μέσα στις άλλες, νάχει στημένα nerserys στο σπίτι του, ενώ δέν είχε παιδιά.

Κανένας δραματουργός άξιος του τίτλου αυτού δέ θά μπορέσει: πιά μετά τόν Ίψεν, νά γράφει καθώς έγραφαν πριν άπ' αυτόνε. Ο Ίψεν έκανε πιό αυστηρές τις άπαιτήσεις μας για τήν ακριβολογία τών προσώπων και τή δραματική τεχνική.

Τό μεγαλύτερο μέρος τών καλλιτεχνικών και λογοτεχνικών έργων που βγήκαν από τις χώρες του Βερρα, πήγε χαμένο για τήν ευρωπαϊκή καλλιέργεια. Τόσο, που εζόν από μερικούς ήρωες τής Επιστήμης (τους Tycho—ΒΓαηέ, Linné, Bergelius και Abel) κ' ένα μονάχα καλλιτέχνη (τό Thorhatden) που εξάσκησαν μιάν επίδραση και πέρα από τά σύνορα τής πατρίδας τους, οι άντιπρόσωποι τής λογοτεχνίας που κατάφεραν νά γνωριστούν και στην Ευρώπη, είναι σπάνιοι. Ο Holberg είναι σχεδόν άγνωστος (παρά τόν Erasmus Montanus): οι Bellman, Geijer και Runeberg τó ίδιο· ο Tegner είναι γνωστός στη Γερμανία και στην Άγγλία και από ένα μονάχα κύκλο λιανοτραγουδών μάλιστα. Ο Andersen με τις παιδικές ιστορίες του έγινε διάσημος στις γερμανικές και τις σλαβικές χώρες. Ο J.-R. Jacobsen έπαιξε ένα καποιο καλλιτεχνικό ρόλο στη Γερμανία και στην Αυστρία. Και τούτο σχεδόν είναι: όλο.

Η τύχη, αναπόδραστα, φαίνεται πώς είναι άδικη, για τούς συγγραφείς. Οι Δανοί όμως δέν έχουν ίσως παρά για μιā μεγάλη άδικία νά θρηνηΐσουν, ζέροντας πώς ένα πνέμα με τήν πρωτοτυπία και τό βάθος ενός Kierkegaard (*), έμεινε άπαρατήρητο και δίχως νά τó καταλάβουν.

Η άδικία τούτη δέν έγινε χωρίς νά ώφελήσει: τó μεγάλο νορβηγό δραματουργό, γιατί όντας ο Kierkegaard, άγνωστος για τήν Ευρώπη, ο Έρρικος Ίψεν παρουσιάστηκε πολύ πιό δυνατός και πολύ πιό πρωτότυπος. Καθώς κανένας δέν ήξερε καθόλου τó ήθικό και τó διανοητικό περιβάλλο που τόνε δημιουργήσε, εΐταν κάτω από τάχνάρια και με τó πνέμα του Ίψεν που ή δική μας καλλιέργεια φανερώθηκε στην Ευρώπη με μιā και μόνη εκδήλωση και με τή μορφή της τήν πιό εξέληγμένη.

Ο Έρρικος Ίψεν λοιπόν είναι: άξιος όλου κληρω-

(*) Δανός σοφός που είχε μιā μεγάλη επίδραση στο έργο του Ίψεν, συντελεστής, από τούς λίγους, τής ήθικής του διάτλασης.

τικά της περιέργειας που μάς ξυπνάει. Μαζί μ' αυτόνε ή Σκαντιναβία παίζει για πρώτη φορά ρόλο στην ιστορία της πνευματικής εξέλιξης της Ευρώπης. Γιατί το κύριο δὲν είναι πὼς ἓνα ὄνομα κέρδισε τὴ δημοσιότητα—αὐτὸ συγγὰ συμβαίνει, — μὰ πὼς ἓνας ἄνθρωπος ἐξασκεῖ μίαν ἀδιαφιλονίκητην ἐπίδραση. Ὡστε γιὰ κάτι παρόμοιο νὰ χρειάζεται μιά προσωπικότητα μὲ σκληρὸ χαρακτήρα καὶ μ' ἀπλὲς διαγραφές, πού, ὅμοια μὲ διαμάντι, νὰ μπορεῖ ν' ἀναλάμπει μὲ ἀπειρες ἐπιφάνειες. Ἐνας ἄνθρωπος μονάχα ἔτσι φτιαγμένος, μπορεῖ νὰ χαράξει τὸ ὄνομά του καὶ στὴν ἐποχὴ του τὴν ἴδιαν ἀκόμα.

II

Τὸ 1903 εἶδα γιὰ τελευταία φορά τὸν Ἑρρίκο Ἴψεν στὴ Χριστιανία. Εἶταν αὐτὸ γιὰ μένα μιά χαρὰ, μιά χαρὰ ὅμως σμιγμένη μὲ μελαγχολία. Ὑστερα ἀπὸ μιά προσβολὴ ἀποπληξίας πού τοῦχε ἐρθεῖ, κάθε δουλειὰ τοῦ στάθηκε ἀδύνατη. Κι' ὅμως τὸ πνεῦμα του διατηροῦσε τὴν ξαστεράδα του· μιά φανερὴ γλυκάδα εἶχε πάρει τὴ θέση τῆς ἀλλοτινῆς του στριφνότητος, ἢ ἐγκαρδιότητά του εἶχε μεγαλώσει, ἢ εὐγένειά του εἶχε μείνει ἡ ἴδια· μὰ ἡ γενικὴ ἐντύπωση πού ἔδινε ἢ ὅλη ἐμφάνισή του, εἶταν ἡ ἐντύπωση μιάς ἀδυναμίας.

Ἀπὸ κείνονε τὸν καιρὸ δὲν ἔπαψε νὰ καταπέφτει. Ἡσὸ δὲν ἔπρεπε νὰ υποφέρει αὐτὸς πού εἶκοσι πέντε χρόνια πρὶν ἔβαλε στὸ στόμα τοῦ Ὄσβαλτ τῶν **Βρουκολάκων** τὴν ἐπιφώνησιν ταύτη: «Ποτέ πιά δὲ θὰ μπορῶ νὰ δουλεύω. Ποτέ, στὸ μεγάλο ποτέ! Θὰ μένω δὴν ἓνας νεκρὸς. Μητέρα, θὰ μπορούσες νὰ φανταστῆς πὸς τρομερὴ καταδίκη!»

Τέτοια μολιχαῖα εἶταν ἡ τύχη του μέσα σ' ἕξ ὀκτάερα χρόνια.

Γνώριζα τὸν Ἴψεν ἀπὸ πολλὸν καιρὸ. Εἶτανε τὸν Ἀπρίλι τοῦ 1866 πού ἔλαθα τὸ πρῶτο του γράμμα καὶ εἶναι τώρα τριάντα πέντε χρόνια πού τὸν εἶδα γιὰ πρώτη φορά.

Ἐν, στιγμὴ πού θὰ τὸν συναντοῦσα, ὁ Ἑρρίκος Ἴψεν μόλις ἔφερνε τὴν πρώτην φιλολογικὴν ἐπιτυχία του μὲ τὸ **Μπαράντ**, χωρὶς ὅμως νὰ τὸν θεωροῦνε γι' αὐτὸ καὶ ποιητὴ πρώτης σειρᾶς· τὸν θεωροῦσανε μόλις ὡς ἓνα συγγραφέα μὲ τὴν πραγματικὴν παντασημεία τῆς λέξεως. Ἦνας μονάχα κριτικὸς, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς κοινῆς δανικῆς γνώμης, πιστεύε πὼς ἔπρεπε ν' ἀφιερῶσει στὸν Ἴψεν ἓνα ἄρθρον κάπως ἐπανειρητικὸ καὶ τὸ ἄρθρον αὐτὸ τέλειωνε ἔτσι: «Ὡστε τοῦτο εἶνε πῶς, πρᾶγματικᾶ»·

Ὁ τὸν χρόνον καὶ ὕστερα, ὁ Βγιόρσον Βγιόρσον δημιούργησε μὴ φήμη μὲ τὴ *Synnoene* καὶ ἀμέσως διακαλλήθηκε, πρὸ παντῶν στὴ Δανία, ὡς μονάχα ὡς ἓ πρὸ μεγάλου ἄνθρωπου τῆς Νορβηγίας, μὰ καὶ ὡς ἓ ἀγγελὸς ἀκόμα μιάς καινούργιας ἐποχῆς στὴ λογοτεχνία. Ἦλεξαν, ὡς καὶ χωρὶς κάποιου δίκτου βέβαια, πὼς τὸ πνεῦμα του δημιούργησε μὲ τὴν ἀφοδίαν ἐνὸς ὑπνοβάτη.

Σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ὁ Ἴψεν εἶταν στὸ λογοτεχνικὸ

οὐρανὸ ἓνα ταπεινὸ ἀστέρι πού χλωμίμαζε ὁ γομάτος ἤλιος τοῦ Βγιόρσον.

Ἡ ἐπίσημη κριτικὴ τῆς Νορβηγίας καὶ τῆς Δανίας τὸν λογάριζε γιὰ ταλέντο δευτερῆς σειρᾶς καὶ τὸν θεωροῦσε ὡς ἓνα εἶδος πειραματιστῆ πού δοκίμαζε πότε τὸ ἓνα, πότε τὸ ἄλλο, πρᾶγμα πού εἶταν ἀντίθετο ἀπὸ κείνο πούκανε ὁ συνάδερφός του ὁ νεώτερος, μὰ ὁ ἀναγνωρισμένος κι' ἔλας, πού δὲ διάλεγε ποτέ, πού πήγαινε ἴσα πάντα, χωρὶς νὰ διστάζει, ἀπλὸς ὡς τὴν ἰδιοφυΐα.

Ἐνας γυρευτῆς ὡς τὸν Ἴψεν ἔπρεπε ἀναγκαστικὰ νὰ περάσει ἀπὸ δυνατὰς ἐσωτερικὰς πάλες, πρὶν κερδίσει μιά πλείρια ἐμπιστοσύνη στὴ φιλολογικὴν του ἀποστολή. Γιὰ πολλὸν καιρὸ εἶταν βασανισμένος ἀπὸ τὸ φόβο πὼς ὁ πόθος του ν' ἀποτελειώσῃ ποιητικὰ κατορθώματα, δὲ δικαιολογίταν ἀπὸ τὴν ἠθικὴν του δύναμη γιὰ νὰ τὰ δηγῆσῃ σὲ καλὸ. Τὰ ποιήματα πούγραφε στὰ νιάτα του καὶ πρὸ πάντων ἓνα πού τιτλοφυριέται «**Στὴ γαλαρία τῶν εἰκόνων**» δείχνουν πὼς εἶχε ἀδειάσει τὸ πικρὸ ποτήρι τῆς ἀμφιβολίας.

Τὴν αὐτοπεποιθήσῃ του τὴν ἀπόχτησε ὕστερα ἀπὸ μεγάλη πάλη, γυρίζοντας πίσω στὸν ἑαυτὸ του, στὸ ἐγὼ του· καὶ μ' ἓνα τρόπο γενικὸ εἶναι ἀπὸ τὴ μοναξιά πού τὸ μυαλὸ του ἔφτασε τὸ βάθος τῆς ἰδιοφυΐας. Εἶναι ἡ ψυχρότητα καὶ ἡ ἀδιαφορία τῆς συμπερικυκλωσίας του πού τοῦδωκαν τὴν ἐμπιστοσύνη γιὰ τὸν τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του.

Ὅταν σὲ μίαν ἐφημερίδα διάβαζε: «Ὁ κ. Ἴψεν εἶναι ἓνα μεγάλο μηδενικόν», καὶ σὲ μίαν ἄλλη: «Ὁ Ἴψεν δὲν ἔχει διόλου κείνο πού λένε ἰδιοφυΐα» δὲν ἔχει παρὰ ἓνα συνηθεισμένον ταλέντο, καθάρᾳ τεχνικὸ καὶ τυπικόν, τότες ἢ περιγράφει τοῦ ἀντιδρῶσε κ' ἐνοιῶθε νάναι κυριεμένος ἀπὸ τὴν πεποιθήσῃ πὼς θὰ πάει κι' αὐτὸς μαζὺ μὲ τοὺς ἐκλεχτούς.

Κ' ἔτσι στὴν ἐποχὴ ταύτη ὁ Βγιόρσον ἔδωκε στὸν Ἴψεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσῃ ἀπὸ κοντὰ μιά προσωπικότητα, πού ἡ ἰδιοφυΐα τῆς δὲ γενεοῦσε ἀμφιβολία σὲ κανένα καὶ πού χωρὶς ν' ἀγγίζεται ἀπὸ τὴ σκιά τοῦ δισταγμοῦ, πήγαινε ἀπὸ νίκη, σὲ νίκη, ξεχειλίζοντας μίαν ἐμπιστοσύνην ἀδασάνιστην καὶ γιὰ τὴν ἴδιαν ἀκόμα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΣΑΑΔΗ. — Μερικοὶ ἄνθρωποι συζητοῦσανε γιὰ κάποιο θέμα καὶ διαφωνοῦσανε. Ἦνας ἀπ' αὐτούς, περισσότερο παρρηϊκός, ἔβρισε χυδαῖα τοὺς ἄλλους. Κεῖνοι ὄρμησανε ἀπάνου του, τὸν τράκισαν στὸ ξόλο καὶ τοῦ ξεσκίσαν τὸ κουφάτι.

Σὲ κατὸ χεῖλι ὁ κωλομοιρῆς πήγε καὶ κουλουριάζτηκε σὲ μιά γωνιά καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ. Ἦνας σοφός, διαβαίνοντας ἀπὸ κεῖ, τοῦ εἶπε:

— Βλέπεις, ἀνόητε: Ἄν τὰ χεῖλι σου μένανε κλειστά ὡς τὸ μπουμπουκι τοῦ ρόδου, τὸ κουφάτιν τώρα δὲ θάτανε κουρέλι ὡς τὸ μαραμμένο ρόδον

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Στὸ ἐρχόμενο φύλλο θὰ τυπώσουμε τὴν περίφημη σιγήν τοῦ «Πέρ Γλόντ», τὸ θάνατο τῆς "Ὀδε (μετάφραση Κ. Χαϊζόπουλου).

— Ὅτε ὁ Κλ(ήμης) Π(ορφυρογέννητος) ἔγραψε τὴν «Ἀπολογία τῆς Δημοτικῆς», Συντάχτης τῆς εἶναι ὁ μακαρίτης ποιητῆς Κλ(εάνθης) Π(απάζογλου), ἂν ὄχι ὁ γνωστός Κλ(εάνθης) Π(οιητής).

— Ὁ Φιλήτας στὸ ἐρχόμενο φύλλο θὰ μᾶς μιλήσει γὰρ τὴ «Γραμματικὴ τῆς Δημοτικῆς» τοῦ κ. Π. Βλαστοῦ.

— Λάβαμε τὰ «Φωτερά σκοτάδια» τοῦ κ. Λοσιάνη. Γι' αὐτὸ τὸ βιβλίον παρακάλεσαμε τὸν κ. Κ. Παλαμὰ νὰ μᾶς γράψῃ κριτικὴν.

— Ὁ 7ος στίχος τῆς 4ης στροφῆς τοῦ Τραγουδιοῦ τοῦ Ναύτη» πρὸ τυπώσαμε στὸ περασμένο φύλλο, παρακλιόμεν νὰ διορθωθεῖ ἔτσι :

«Καὶ εἴσουνε ἡ μάννα μου ἢ καλῆ, εἴδουνε δὲ μένα».

— Στὸ βιβλίον τοῦ μικροῦ ἀδερφοῦ, ἔχτο κεφάλαιον 2η ἀράδα «τὸ αἰστανόμοννα οὐμπάθεια» νὰ διαβασθῇ «αἰστανόμοννα μετάνοια».

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ἄριθ. Πρωτ. 1228.

Προκήρυξις διαγωνισμοῦ πρὸς κατάληψιν μιᾶς θέσεως Μηχανικοῦ Α' τάξεως καὶ δύο ἱπομηχανικῶν α' τάξεως.

Ο ΕΠΙΤΗΣ ΕΘΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον 212 τοῦ 1911 «περὶ ἐκτελέσεως ὑδραυλικῶν δοκιμαστικῶν διατρήσεων» ὡς καὶ τὸ

ἀπὸ 29 Ἰουλίου 1914 Β. Διάταγμα περὶ διεξαγωγῆς διαγωνισμοῦ πρὸς κατάληψιν μιᾶς θέσεως μηχανικοῦ καὶ δύο θέσεων ἱπομηχανικῶν κλπ. προκηρύσσομεν διαγωνισμὸν πρὸς κατάληψιν μιᾶς θέσεως μηχανικοῦ καὶ δύο ἱπομηχανικῶν α' τάξεως. Ὁ διαγωνισμὸς ἐνεργηθήσεται ἐν Ἀθήναις τὴν 11 Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Τετάρτην καὶ ὡραν 10 π. μ. ἐν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν τοῦ Πολυτεχνείου.

Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ συμμετάσχῃσι τοῦ διαγωνισμοῦ ὀφείλουσι νὰ υποβάλλωσι μέχρι τῆς προτεριάς τοῦ διαγωνισμοῦ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας αἰτησὴν ἐπὶ πενηνταλέπτου χαρτοσήμου ἐπισυνάπτοντες ταύτην τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ ὅς ἄνω Β. Διατάγματος ὀριζόμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Ἰανουαρίου 1915.

Ὁ Ὑπουργός

Α. Μιχαλακόπουλος

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμὴ Πειραιῶς—Κυκλάδων

Γραμμὴ Πειραιῶς—Ἀλεξανδρείας

Τὸ μὲ διπλοῦς ἑλικας καὶ μηχανὰς ἀρθάστου ταχύτητος πολυτελείας καὶ ἀνέσεως θαλαμηγῶν ἀτμόπλοιον ΕΣΠΕΡΙΑ ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Παραλία Τροσύμπας).

Ἐκάστην ΠΕΜΠΤΗΝ, ὡραν 10.30 μ. μ. διὰ Σῶρον Τήνον, Ἀνδρον καὶ Κόρθιον.

Ἐκάστον ΣΑΒΒΑΤΟΝ, ὡραν 3 μ. μ. δι' Ἀλεξάνδρειαν.

Διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύνσεως, ὁδὸς Ἀπελλοῦ ἀριθ. 1 καὶ εἰς τὰ Πρακτορεῖα ταξιδιῶν κ. κ. Θωμᾶ Κοῦν καὶ Υἱοῦ, Ἀδελφῶν Γκιόλιμαν καὶ Σ. Σωτηάδου. (Πλατεῖα Συντάγματος) καὶ Ἰωάν. Ρέντα (παρὰ τὸν ἡλεκτρικῶν σταθμῶν Ὁμονοίας).

Ἐν Πειραιεῖ. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 14. (ὑπὸ σπιν Ἀγίας Τριάδος).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Μ. Π. Σαλιβάνου, ὁδὸς Ἀντωνιάδου, 1. (Ἐκ τοῦ Πρακτορείου)

ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ

Γενικὸς Διευθυντῆς ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ

ΤΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὸ ταχύπλοον θαλαμηγῶν Ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

“ΙΩΑΝΝΙΝΑ,”

ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (μέσῳ Καλαμῶν-Πατρῶν) κατ' εἰθεῖαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 27 Ἰανουαρίου

Ἐπίσης τὸ μέγα ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

“ΑΘΗΝΑΙ,”

ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς μέσῳ Καλαμῶν-Πατρῶν κατ' εἰθεῖαν διὰ Ν. Ὑόρκην τὴν 4 Φεβρουαρίου.

Ἐπίσης τὸ μέγα ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

“ΠΑΤΡΙΣ,”

ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς μέσῳ Καλαμῶν-Πατρῶν κατ' εἰθεῖαν διὰ Ν. Ὑόρκην τὴν 11 Φεβρουαρίου.

Δι' ἐπιτάγας, εἰσιτήρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἄριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ : Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 14 (ὑπὸ σπιν Ἀγίας Τριάδος). Ἄρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἀσφαλίσωσι θέσεις ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαιρῶς εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἐταιρίας καὶ εἰς τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ὑποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια, ὑποστηρίξτε τὴν Σημαίαν ὅσας, μεγαλύνετε τὴν Πατριδα ὅσας.